

כלים הסיוף פרק יג

בכתב יד... וכו'... וכו'...

של ברזל ארוך וכפוף לאמצעיתו. ובשני ראשיו כאורך שני כתינים וכשחלקה אחת. וכו' הר"ם: ב של מעדר. מלשון וכל [ההרים] אשר במעדר יעדרון (ישעיה ו). הר"ם. ופירשו הר"ב ב"מ"ב פ"ב דפאה: ג רובו. מה שפי' הר"ב חסומו עיין בפירושו בסוף מתניתין דלקמן:

זו את האון: מכתב. ראוהו אחד חד כמחט לכתוב על פנקס שעל שנה וראשו אחר עד וחלק למחוק בו הכתב החקוק בשנה ולהחליקה. כדי שיהא ראוי [לחזור] ולכתוב בו: זובלמטרא. ראוהו א' קפ. עשוי לקבל את הזוהמא מן הקדירה ולהטבירה. וראשו האחד כמין מולג להעלות הבשר: וכן שן של מעדר: בראשו אחד הופכים את הקרקע ובראשו אחר מתחברים כלי המחרישה זה עם זה: שיעור בולן. אם ניעול הראש האחד (שערין ששאר בראש השני כדי שיעור בית אחיזה שיהיה ראוי לעשות מלאכתו: ג חרחור. כלי עשוי כמין מר שחופרים בו את הקרקע וברזל שלו מחודד טפי לחתוך בו השקעים שלא יעכבו את המחרישה: שיעור רובו. רוב הברזל או רוב חסומו: מקופו. חור שמכניס בו הקחא כמו [בכרות נה] קופא דמחטא: מהור. הדר ה' רחב ומשתמשין בו הגגרים וקרוי עשפו. תרגום מחרשו עשפיה. והלך השני קלר. וקרוי בית בקעו. לפי שבאוחו לך בעלי בתיים מבקעים עינים. ובגמרל במס' ביצה (דף ל"א). קורא לך הרחב נקבות שלו וללך הקלר זכרות שלו: ד מורפה. עשויה לגרוף את האפר מן הכירה ומן התור. וכשהוסרה כפה נשאר הבית יד שלה עשוי כעין קורנס של נפחים. ואין הלכה כר"מ: מגירה. היא משור בלשון מקרא סיג"א

חילופי גרסאות... זומאלמטרא... וכו'...

תוספות חדשים [משנה ב] כדי לנפות מלאכתן. כיצד עם שניטל הכוחק שלו ונשאר הכותב אם נשאר מארכו כדי שיגיע לקצהו לאמצעיתו עומה. שהי אפשר לחתוך בו לכתוב. אבל אם נשאר הכוחק לרוך לשאר מארכו מלא עם ידו.

אליהו רבא וכן ה"פ של מעדר. כראשו אחד מעדרין את הקרקע ונראוהו הבני מן כפותיהם קרקע קשה ונפטרין את זכרות עפר דנבדקו יחד: שפיה

תוספות אנשי שם פי"ג ב בשנה וכן ה"פ של מעדר. קמ"ל רבנא דלע"פ שראש האחד הוא הברזל בו את הקרקע אפי' מק"ט ולא מיקרי שחמשי עם הקרקע כיון שזא אינו מחובר ולא ידעתי אלא: הרשב"ם בפרק י"א שבמקום לבל הכלים השונים בתבניתו השמיעו זה הבן של מעדר דלר"ה כהא בראש דאיכא רבנא טפי וברלמנן. (ע"פ): ג בר"ב סד"ה שיעורכו כו' רוב חסומו לא ידעתי מי הכינסו בתר זה לפרש רוב חסומו דלקמן הניק ניטל חסומו סתורין ונראה לכאורה דכל חסומו בעיניו לבל כדעיינן ראוי הוא למלאכתו וכן הדעת נוטה. וז"ל. (ח"ט): ד בר"ב סד"ה בגריפה כו' ואין הלכה כר"מ. והר"ם שפי' לו והלכה כר"מ. ור"ל שזא ע"ס וז"ל אין הלכה כר"מ וכן פסק בתנורו. (ח"ט): בר"ב ד"ה בגריפה הוא המבור גלי מקרא. אשתמיטתיה דמגרה הוא יותר ל' מקרא מגוררות כמנה

משנה אחרונה שנקרא מכחול וכו' דאם ניטל הכף כסור שזכר עפל לכף. וכן בכתב סד"ל דטבטב הוא היקף. וכן בומא ליסטרט הכף שמעביר הוהמא עיקר וכן שן של מעדר הלש שיעור הוא היקף קמ"ל כולו דשטייה שוין: כדי לעשות מלאכתן. וה"ם כשיניטל אחד עדיין יש בזה ובה כדי לעשות מלאכתן והא דקאמר עמא מפני השני היינו אם זו שניטל אין זו לעשות מלאכתו: ג קורדם שניטל עמא מפני השני בית זיקושו. ה"ל קמ"ל דקד"ל דמפתח לך הדתב הוא היקף ובהניטל עמוד קמ"ל דכ"ל ליעיל. וניתח דבקח חחרור דאיירי בה כדעיה וכו' ליתמיני יטל החחרור עמא מפני הדתבן יטל הדתבן עמא מפני החחרור כדמוכח פ"ל מ"ו ומ"ח. אלא דהיא לא לריכא כיון דשני כלים הם וכ"ל מיוחד בשמו. וניתבו בהוספתה הני לה נמי בחחרור ודכנן: ג שבר מקופו עמוד. אבל אם נשבר הקחא והמקופו קיים עמא. ולא דמי למתיל דע"ל דאם אין עם בית אחיזה עמוד דהתא אין עם מקופו. והכא דאיכא מקופו יטל להכניס עם מקל או עץ כ"ל: ג ב"ב שיהא קורנס דבני ר"ת. טעמא דר"מ כדפי' מ"ב דפשוטי כלי מחבת דעמאין מדלווייתא לא בעי מחבתה וכו' דמי דוקא מחבתה עמא. והכתיב סבני דוקא מחבתה עמא ומ"ל חזי למלאכתו הראשונה עמא אפי' שלא חזר ומשכ עניו לתשמיש אחר שנתמעט. אבל מחבתה בתלת עשיתו ודאי בעי כדאיכא בהוספתה שכתבו פ"א מ"ד העושה ענין ללחם רובין ללחם ומותין את רובן ללחם אין מקבלין עומתה עד שיפרש אלו ללחמה פ"ל אלמא בתלתו בעי מחבתה והכא מעולם לא חזר פליו לקורנס ומחבתה דמגרה נטלה הלכך פסוק. ור"מ סבר כיון דמחלתה מיכא עייה לכלי השתא נמי כלי היא

הזכר. ניטל הזכר. טמא מפני הכף. מכתב שניטל הכותב. טמא מפני המוחק. ניטל המוחק. טמא מפני הכותב. זומאלמטרא שניטלה כפה. טמאה מפני המולג. ניטל המולג. טמאה מפני כפה. וכן השן של מעדר. שיעור בולן כדי לעשות מלאכתן (ו): ג חרחור (ו) שנפגם (ו) טמא. עד שיניטל רובו (ו). ג שבר מקופו (ו) מהור (ו). קורדם (ו) שניטל עושפו טמא מפני בית בקעו. ניטל בית בקעו. טמא מפני עושפו. ג שבר מקופו. טמאה מפני שהיא בקורנס (ו). דברי ר' מאיר. וחכמים מטהרין (ו). מגירה (ו) שניטל מחודד ומותך משני לדיו. לפי שבאוחו לך בעלי בתיים מבקעים עינים. ובגמרל במס' ביצה (דף ל"א). קורא לך הרחב נקבות שלו וללך הקלר זכרות שלו: ד מורפה. עשויה לגרוף את האפר מן הכירה ומן התור. וכשהוסרה כפה נשאר הבית יד שלה עשוי כעין קורנס של נפחים. ואין הלכה כר"מ: מגירה. היא משור בלשון מקרא סיג"א

שלמה (ג) דרו ד"ר אפסר לו למחוק בו שאר פחות מזה עמוד וכן כל כיוצא בזה ע"כ: ג חרחור. כתב הרמב"ם ז"ל עם המרדע הוא המלמד והוא עץ ארוך עב וכמו מסמר חד חקוק בקצתו מלמעלה וזה הברזל נקרא דרבן ובקצה השני מלמטה ברזל כמו רומח והטען נכנס בו וזה הברזל נקרא חחרור ע"כ: ג שבר מקופו מהור. קשה קצת דלמאי אילטרין ליה לאשמועינן האי מילתא גבי חחרור וגבי קורדם דמאי עמא. וראיתי שנקד הר"י יוסף ז"ל קמ"ב מ"ס בחור"ק וכתב ס"א מיקופו ע"כ: ד בגריפה שניטלה כפה וכו' בגרה. נקראת ע"כ

שלמה (ג) דרו ד"ר אפסר לו למחוק בו שאר פחות מזה עמוד וכן כל כיוצא בזה ע"כ: ג חרחור. כתב הרמב"ם ז"ל עם המרדע הוא המלמד והוא עץ ארוך עב וכמו מסמר חד חקוק בקצתו מלמעלה וזה הברזל נקרא דרבן ובקצה השני מלמטה ברזל כמו רומח והטען נכנס בו וזה הברזל נקרא חחרור ע"כ: ג שבר מקופו מהור. קשה קצת דלמאי אילטרין ליה לאשמועינן האי מילתא גבי חחרור וגבי קורדם דמאי עמא. וראיתי שנקד הר"י יוסף ז"ל קמ"ב מ"ס בחור"ק וכתב ס"א מיקופו ע"כ: ד בגריפה שניטלה כפה וכו' בגרה. נקראת ע"כ

ישראל

פי"ג (א) וכו' דקמ"ל קרדום הכא ולא נמ"ב בין שר מיני כלים דוגמתו. שכל א' עשוי לב' תשמישין ה"ם משום דבית נקושו של קרדום צריך לעושפו. והוא לך שבו עוקן שבהקדום. ששחורה לנקוש עץ קשה מנקבו תחלה בנקבים רבים עם עושפו. ואז אח"כ יתקעו יותר בקלות. לפ"ז הנקושו והעושפו. שיהיו נלכדין לתשמיש א'. ולהכי דמי טפי לחחרור שנפגם ע"כ

הוא מעדר. שפאטען ב"ל שחופרין עמו בקרקע: (ז) שניטל הוא האון שחחרר ע"י שבינה: (י) הוא האון שחחרר שחופרין בו הקחא: (ב) אף דגם השתא אחר שנשבר מקופו עדיין חזי לחתוך הברזל בלי הקחא. ולחפור בו ע"י דוחק אפי' עמוד. וכן מקופו של קורדם לקמן במשנה. מייירי שראוי קצת גם השתא למלאכתו. דל"ל מה קמ"ל: (א) לך אחד רחב לבקע עינים. ולזו א' מחודד להכות עמו נקבים בצול עץ. וחלק זה נקרא עושפו (א): (ב) הוא כעין מקל של ברזל. וראשו א' עב כדי לכהוש עמו הגחלים הגדולות ביותר. וגם לכבוש בו האפר להאשותו ברזפה. ובקצה השני יש כמין סף לגרוף בו האפר מההטר: (ג) דהחלק מהקחא שנשאר עדיין יכול להשתמש בו בקורנס לכהוש הגחלים וכדלמאין. וז"ל דגם כשהיתה המגריפה שלימה היה משתמש בה לפעמים כקורנס. דל"ל הרי פנים חדשות בא לבאן. ומהבעל עומאה שלה שבהחלה. והיה צריך יחוד להשמיש זה האדם שזו מחלתה [כפי' מ"ד]. ואי"ל דהכא בכלי מחבתה שלי. דהרי אילו היה עמא. אפי' התיס אח"כ לגמרי. ועשה ממנו כלי גם בתמונה אחרת מהראשונה. אפי' לא נתבעל עניינה הראשון ממנה. וחזרת לטו"ל [כפי' א"ל] כ"ס הכא שנשאר בהתמונה כשהחלה. שחזרת לטו"ל כשנשאר הקורנס. א"כ משמא נמי להבא משום הך קורנס שנשאר. ליתא. דדוקא בחירה והקנה בשום מעשה שפיר יש לגזור שיעשה כן כדי שלא להמתין על מי השתא. אבל כל עוד שלא תיקן שבירתו. נשאר הכלי בטהרתו. אע"כ שעדיין חזי להשמיש אחר. אע"כ דמייירי דגם מתחלה היה משתמש בו כקורנס: (ד) ג"ל דתרווייהו לשיטתייהו [כפי' מ"ד] דלרבנן ס"ל דמדמבעל העיקר דהיינו כפה. בעל הטפילה דהיינו הקורנס: (ה) זקנע לנכור

הוא מעדר. שפאטען ב"ל שחופרין עמו בקרקע: (ז) שניטל הוא האון שחחרר ע"י שבינה: (י) הוא האון שחחרר שחופרין בו הקחא: (ב) אף דגם השתא אחר שנשבר מקופו עדיין חזי לחתוך הברזל בלי הקחא. ולחפור בו ע"י דוחק אפי' עמוד. וכן מקופו של קורדם לקמן במשנה. מייירי שראוי קצת גם השתא למלאכתו. דל"ל מה קמ"ל: (א) לך אחד רחב לבקע עינים. ולזו א' מחודד להכות עמו נקבים בצול עץ. וחלק זה נקרא עושפו (א): (ב) הוא כעין מקל של ברזל. וראשו א' עב כדי לכהוש עמו הגחלים הגדולות ביותר. וגם לכבוש בו האפר להאשותו ברזפה. ובקצה השני יש כמין סף לגרוף בו האפר מההטר: (ג) דהחלק מהקחא שנשאר עדיין יכול להשתמש בו בקורנס לכהוש הגחלים וכדלמאין. וז"ל דגם כשהיתה המגריפה שלימה היה משתמש בה לפעמים כקורנס. דל"ל הרי פנים חדשות בא לבאן. ומהבעל עומאה שלה שבהחלה. והיה צריך יחוד להשמיש זה האדם שזו מחלתה [כפי' מ"ד]. ואי"ל דהכא בכלי מחבתה שלי. דהרי אילו היה עמא. אפי' התיס אח"כ לגמרי. ועשה ממנו כלי גם בתמונה אחרת מהראשונה. אפי' לא נתבעל עניינה הראשון ממנה. וחזרת לטו"ל [כפי' א"ל] כ"ס הכא שנשאר בהתמונה כשהחלה. שחזרת לטו"ל כשנשאר הקורנס. א"כ משמא נמי להבא משום הך קורנס שנשאר. ליתא. דדוקא בחירה והקנה בשום מעשה שפיר יש לגזור שיעשה כן כדי שלא להמתין על מי השתא. אבל כל עוד שלא תיקן שבירתו. נשאר הכלי בטהרתו. אע"כ שעדיין חזי להשמיש אחר. אע"כ דמייירי דגם מתחלה היה משתמש בו כקורנס: (ד) ג"ל דתרווייהו לשיטתייהו [כפי' מ"ד] דלרבנן ס"ל דמדמבעל העיקר דהיינו כפה. בעל הטפילה דהיינו הקורנס: (ה) זקנע לנכור

תפארת

יבין

וכ"כ מכתב קצרו א' מחודד לחקוק עמו אותיות על דפי פנקס שטווחין בשעוה. כי צדק היו מורגלים בזמן המשנה וקצרו ה' רחב. כדי למחוק בו החקיקות הנ"ל וכ"כ זוהמא ליסטרין. ראוהו א' חד לתחוב בו ולהעלות החיכת בשר מהקדירה. ולא ה' עשוי ככף לסלק עמו הזוהמא ש"ף למעלה בקדירה: (ד) ג"כ ראוהו א' חד לחפור בו. והב' גם ועב לכתוב בו הלווחות: (ה) ר"ל הא דאמרן ששנחלקו. עמא כל חלק היינו דוקא שבשאר בקחא שלו שיעור כדי לחתוך ולעשות בו מלאכתו שבהחלה עדיין: קצת מחידודו ועשה לו פנימה: (ו) ר"ל עד שנתקלקל רוב אורך החידוד של החחרר ע"י שבינה: (ז) אף דגם השתא אחר שנשבר מקופו עדיין חזי לחתוך הברזל בלי הקחא. ולחפור בו ע"י דוחק אפי' עמוד. וכן מקופו של קורדם לקמן במשנה. מייירי שראוי קצת גם השתא למלאכתו. דל"ל מה קמ"ל: (א) לך אחד רחב לבקע עינים. ולזו א' מחודד להכות עמו נקבים בצול עץ. וחלק זה נקרא עושפו (א): (ב) הוא כעין מקל של ברזל. וראשו א' עב כדי לכהוש עמו הגחלים הגדולות ביותר. וגם לכבוש בו האפר להאשותו ברזפה. ובקצה השני יש כמין סף לגרוף בו האפר מההטר: (ג) דהחלק מהקחא שנשאר עדיין יכול להשתמש בו בקורנס לכהוש הגחלים וכדלמאין. וז"ל דגם כשהיתה המגריפה שלימה היה משתמש בה לפעמים כקורנס. דל"ל הרי פנים חדשות בא לבאן. ומהבעל עומאה שלה שבהחלה. והיה צריך יחוד להשמיש זה האדם שזו מחלתה [כפי' מ"ד]. ואי"ל דהכא בכלי מחבתה שלי. דהרי אילו היה עמא. אפי' התיס אח"כ לגמרי. ועשה ממנו כלי גם בתמונה אחרת מהראשונה. אפי' לא נתבעל עניינה הראשון ממנה. וחזרת לטו"ל [כפי' א"ל] כ"ס הכא שנשאר בהתמונה כשהחלה. שחזרת לטו"ל כשנשאר הקורנס. א"כ משמא נמי להבא משום הך קורנס שנשאר. ליתא. דדוקא בחירה והקנה בשום מעשה שפיר יש לגזור שיעשה כן כדי שלא להמתין על מי השתא. אבל כל עוד שלא תיקן שבירתו. נשאר הכלי בטהרתו. אע"כ שעדיין חזי להשמיש אחר. אע"כ דמייירי דגם מתחלה היה משתמש בו כקורנס: (ד) ג"ל דתרווייהו לשיטתייהו [כפי' מ"ד] דלרבנן ס"ל דמדמבעל העיקר דהיינו כפה. בעל הטפילה דהיינו הקורנס: (ה) זקנע לנכור

ו"ט

כלים הסייף פרק יג

של מיתוח. שם המ"ו :
 חסום שהעלית. שם כג :
 מ"ו שם המ"ו : צינורא. מ"ו :
 שם המ"ו : פ"ו שם המ"ו :
 שם המ"ו : כ"ו שם המ"ו :
 פ"ו שם המ"ו :

חילופי גירסאות

למיתוח נ"ל וי"ו למיתוח
 וכן לקמן של מיתוח. צינורא
 שם צינורה : ן סודורה נ"ל
 ה"ל סודור. והפין ג"ו
 ג"ו והפין וכן סמור.

חדושי מהר"ח

פ"ג [משנה ה'] ע"ל
 מיתוח בין כך כ"ו ע"ל.
 לפי הרע"ב ה"ל"ו ואם
 ואם התקינה למיתוח כמו
 ברישא וחורה היא ואפשר
 לומר של מיתוח דהיינו
 חסום שעושים למיתוח
 למיתוח כ"ו ואי מרישא
 היא אמינא בשלמא חסום
 התקינה למיתוח או ירדה
 לה פוסמא אבל כאן שעשה
 בתולה למיתוח ונשברה
 אז היה שבר כלי ק"ל
 דא"כ שפאה ערדין היו
 למלא ואפשר של סקין
 אף שאמר כך התקינה
 למיתוח אפי"ה סהורה
 דהיא עבה ואינו ראוי
 למיתוח לתתיב שפא
 הכנר או דלא תני ליה שם
 מישו דשל סקין אחד
 שנשברה אין מיתוח אוחה
 למיתוח דאינו ראוי ליה
 כג"ל ד"ק :

תוס' אנשי שם

במהם זו דגריסא וכו' לא
 על דמיתוח וקדוים דמשכ
 דלעיל מדלא כ' דין קדוים
 ומתור גבי מעדל ומכיו
 דקאמר ע"ל תאמון טורים
 ומ"ו מהראוי היה לו ז"ל
 ג"ל ישימי הוסיפתא למ"ס
 ק"ש להלך ביניהן ומ"ס
 כ"ר"ס וז"ל מפי זה ס"ל
 דתוספתא פליגא אמתני'
 והספ כמתני' (ח"ג) :
 ך"ן א"ם הקיפה. עיין
 בתוס' שנת ד' מ"ט. דכתי
 שיעשה זה עיניו ותיקון אכל
 יתד לא מהני ועי' ג"ל פ'
 י"א מ"ס כ"ד ובפרק א'
 דע"ל משנה ה' (ל"ה) :
 ב"ר ג' ושל מיתוח א"ם
 הקיפה כו'. ז"ע ד"ל"כ מאי
 קמ"ל פשיטא וכו' ק' אמאי
 לא הני כתי בהדיא במתני'
 א"ם הקיפה כו' כע"ל. וז"ל
 דתני' ג' מיני מטת קחשיב
 א' חסם מתת לקפור
 כג"ס וכה קאמר דלא אחר
 שיעל חרירה או עוקף
 הקיפה למתוח עומא כ'
 מתת ג"ס להפיריט קיט
 וז"ל ראויה כ"ל למיתוח
 ולכן לא הני כתי חסם.
 ג' היא ג"ל מטת חסם אכל
 הוכנה מתלה למתוח ולא
 להפוס וכה קאמר בין כך
 ובין כך עומא וכו' מורה
 ל' הר"מ שם הי"ד וע"ז ע"ס
 ואפשר דג"ס כוונת הר"ב הכי
 הוא ולשון א"ם הקיפה נקט
 א"ן ר"ל שהקיפה אחר
 שנשברה אלא ר"ל שהקיפה
 והכינה מתלה למיתוח.
 (ל"ה) :

למיתוח. כתב הר"ב דרך הארונים וכו'. ועיין בלשוננו בסוף פרקין. ובמשנה ד' פרק קמח דערלה : צינורא. פי' הר"ב ["מולגן]. מולגותיו. מתרגמין לטורייתא. הר"ש ומ"ס הר"ב ויש מהן קטנות שמוחטין כו'. גמ' בפרק בתרא דמיתוח דף קו .

עוקצה מהורה. אם התקינה למיתוח (א). ממאה. של סקין (ב) שניטל חרירה ממאה. מפני שהוא בותב בה (א). ניטל עוקצה מהורה (ב). של מיתוח (ב). בין כך ובין כך ממאה (א). מחט שהעלתה חלודה. אם מעכבת את התפירה (ה). מהורה. ואם לאו ממאה. צינורא (א) שפשימה (א). מהורה. המושמש את העץ מהורה. כיצד (ג). פותחת של עץ והפין שלה של מתבת (א) אפי"

בפ' במה בהמה [דף עב] : צנורא. מולג קמן עוקס בראשו ורגלין להפך זו צמר על גבי גחלים. ויש מהן קטנים שמוחטין בהן פתילות ומקנחים בהן נרות וכשפסקה [היי כמחט] שניטל חרירה ועוקף וטוהרה : [ך] והפין. שניטל של מפתח שבהן פותחים הדלת. ולורת זו המפתח

מלאכת שלמה

כתב בה. מכלן משמע דחריירה הוא קופא דמחטא שגכס בו החוט והעוקץ שהוא חודו ראוי לשלתי לכתוב בו על פקסו כזאתן מחטין גדולים הר"ש ז"ל : של מיתוח וכו'. קשה ק"ת אמאי לא קמי א"ם התקינה למיתוח ממאה דקדקתי ברש"א : ואם לאו ממאה. י"מ דמאי דקאמר בפ' במה בהמה וכו' שרישומה יכר קאי אהאי סיפא וה"ל ואם רישומה של מחט יכר הוא דהויא כלי וטמאה הר"ש ז"ל : צנורא. בהיותה כסופה היא כלי וכמו שפי' ר"ע ז"ל וז"ל דגמ' נמרה כמו שכתבנו לעיל : ך כיצד פותחת של עץ וחפין שלה וכו'. תוס' שנת פ"ח דף פ"א כתבו ז"ל דמשמע דלמיתוח מתני' דקמי אפי' אחת עמאה כ"ו נהמיה דלזיל בתר תשמיש דהיינו חותם ולא איל בתר מעמיד ולפירוש ז"ל סיפא לא אחיא כווניה דהא בדיא תנן בברייתא שנת של מתבת וחוטם שלה של אלמונ ר' נחמיה מטהר ורישא דמתני' ר' נחמיה וסיפא רננן וכן פירשו הר"ש והר"א ז"ל דר' נחמיה פליג אדקמי וכו'

ישראל

דנשאר בו שמים ביחד שאין כמלא כיו דבעהו תליא. וכדמדיק ברש"א. או י"ל דנשאר בו ב' זיהד דוקא כשכל המגורה עזי כך מק"ס. אף שחצר א' בין כל ב' וכו'. אבל בנשאר מלאו כיו נמקום א' רופות. אפי' חסרו

יכול שפיר לאחזה בין אצבעותיו ולכתוב עמה. ומדיחא עבה חיקוקיה יוכרין. לפיכך גם יחוד לכתובה א"ל. ולא אמרינן בכה"ג דמדבעל העיקר בעל העפילה [כלשון י"ד] דודאי קים ליה לרבנן שגם הכתיבה היה עיקר : (בב) דחריירה לא חוי לכתובה : (ג) ר"ל מחט שמויחד למיתוח הכתוב. ויש בה ג"כ עוקן וחור להפור בה ג"כ : (ד) ר"ל בין שהתקינה או לא התקינה למתוח אחר שניטל חרירה ועוקף. אפי"ה מק"ט. מדאכתי לא נהבעל עיקר תשמיש שהיה מיוחדת לה בחללה : (ה) שהרשם החלודה יהיה ניכר בהתפר שיהפר : (ו) הוא ענין מחט עוקמה כלבת וכמו האחר נדלען של כשיש ועשוי למתוח בה פתילה שבנר : (ז) פשוט והאזהר עקניותוהיה : (ח) שחזרת לטו"ס. ומקבלת גם עומאה להכא : (ט) ר"ל מק"ט כ"מ כל זמן שמחזר עמו [כלשון פ"ג מ"ג] אף שהוא פשוטו כלי עץ : (י) שאל כ"ל. מדרלה לאשמעין דלפי' המתכת מעט. אפי"ה מקרי עץ המתכת למתכה : (יא) ר"ל אע"ג שכל בית האחיזה של המפתח הוא

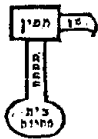
אחרונה

שפשיה בידים איירי ואין דעמו להחזיר : חזרה לטומאתה. כתב הרמב"ם לעומתהה הסינה. וק"ת קשה מה ענין עומאה ישנה לכאן. ועוד גבי מחט ברש"א דקמי א"ם התקינה למיתוח עומאה אמאי לא מני חסם חזרה לטומאה ישנה. וי"ל דקד"ל דלא עייר חזרת עומאה ישנה אלא בעסקה שבאה ע"י נקב ושניה משעמא דאחר פ"ק לשנת מהא לא יקבנו בכדי סתרוה אכל כהא שפסקמו שלא ע"י עברה לא גזר קה"ל. ולמאי דפי' לטיל פ"א מ"ד דכתי שבער בידים ק"ל לריב"ז חסם דלא גזר כה"ל עומאה ישנה דמתלה דלא שכיחא הוא קמ"ל הכא דאין מלוק דהכא שפשיה בידים איירי ובמ"ל : ך ע"ן המשמש את המתכת עמה. בפשוטין מיירי אכל כלי קבול על פ"ן אפי' המתכת משמש עמה. ופשוט הוא. דבשבוש' את המתכת. נראה דמתכת דקמי לאו דוקא דמי ומשום דוקא מאי קמ"ל דכ"ן המשמש עמה פשיטא הא ידות דאורייתא נינהו. תשמיש סיפא דמתכת המשמש את העץ עמוד הא נמי פשיטא כיון דמתכת בעלמא איש כלי אלא מה שמשמש לקפור מנין תבא לו עומאה. ואי מיירי שהמתכת ג"כ כלי לטמא לא תהאכר סיפא פסור כיון שיש לו תשמיש בעלמא. וכן משמש פותחת של מתכת והפין של פ"ן. שהפוחת בעלמא אין לה תשמיש ימ"ה

יבין תפארת

שזכיינן בבוט חוט להפור עמו (א) שגשה בה ק"ת מעשה לשהיה ראיה לטובם למתה בה בגדים שיכבם שלא יתקמטו ויהווו כבבוסיה. לכן מותרין הבגד על דף רחב. ותוחטין בשפחות הבגד מטעין כאלו : (ב) היא מחט גדולה שתופרין בה שקין : (ג) ר"ל גם כשהיא שלימה כיהב ומקוק עמה בפנקס שרפיו ממופין בשעוה. ומדיחא גדולה ועבה ק"ת. יוכרין. לפיכך גם יחוד לכתובה א"ל. ולא אמרינן בכה"ג דמדבעל העיקר בעל העפילה [כלשון י"ד] דודאי קים ליה לרבנן שגם הכתיבה היה עיקר : (בב) דחריירה לא חוי לכתובה : (ג) ר"ל מחט שמויחד למיתוח הכתוב. ויש בה ג"כ עוקן וחור להפור בה ג"כ : (ד) ר"ל בין שהתקינה או לא התקינה למתוח אחר שניטל חרירה ועוקף. אפי"ה מק"ט. מדאכתי לא נהבעל עיקר תשמיש שהיה מיוחדת לה בחללה : (ה) שהרשם החלודה יהיה ניכר בהתפר שיהפר : (ו) הוא ענין מחט עוקמה כלבת וכמו האחר נדלען של כשיש ועשוי למתוח בה פתילה שבנר : (ז) פשוט והאזהר עקניותוהיה : (ח) שחזרת לטו"ס. ומקבלת גם עומאה להכא : (ט) ר"ל מק"ט כ"מ כל זמן שמחזר עמו [כלשון פ"ג מ"ג] אף שהוא פשוטו כלי עץ : (י) שאל כ"ל. מדרלה לאשמעין דלפי' המתכת מעט. אפי"ה מקרי עץ המתכת למתכה : (יא) ר"ל אע"ג שכל בית האחיזה של המפתח הוא

כלים הסיף פרק יג

(ערהו"ט) א"כ ודאי מתקבר ספי ופני לפרש הכא כדנריו טאיו הסן עמלו. אלח הוא החלק שמתפחה. שבו הסן קבוע. דהרי לעיל (פ"ח מ"ד) פי' בר"ש דהסין הוא הסן ע"ש קשת שקבוע בהמסגר. א"כ ה"ל החלק שבו הסן הוא ע"ש הסן כמראה הקשת. כזה :

אחרונה

ימנך לכמוז יעלם לכתיבה דנהא ודאי מהני יימוד גירול דדוקא אה עמלן במלח למסרק ופירשו דנטלו מתכות כלי השמאל חמי לבווי' כלי לא מהני יימוד כמ"ל פ"ח מ"ד א"כ א"ל אה מתחלה יימדן לכתיבה עפיר דמי. וכן ז"ל לשינוי דלחיי הא בקמיוהו הא בלא קמיוהו. הייט נמי עתהלת עמיוהו משב ליעול מקלמן בקמיוהו. וכו"ל ס"כ דהמסרק הוא על פן ותמוזים צו ממעין על ברזל וכו"ל הרמב"ם וס"כ. ז"ל כדפי' נחתני' דלעיל דנבנתי' מוכח דכמ"ל ככל כו"ך אחר התעמוד והסן הוא התעמוד. ולפי"ן נראה דהכא כו"ל על מתכת וכו"ל :

הלבנת גבירתא כללא הפרק יג

שהחלה רק במעבב התפירה סודו. כלי שנתקלקל עד דלא הוי לסיחה. אף שא"צ אומן לחינה פרוה כופאתה ורק כשתקנה חורה לפי"ש :
משנה ו עץ השמש למתכות. דיינו שיערך תשישו הוא המתכת. אף שהמתכת הוא הטיעוס. א"פ ר"ן כולו ככ"ם. ובהכות משמש לעץ פשוט כולו דינו ככ"ע פשוט ואמ"ס. מתכות המדובר לעץ. והם ביהר הכשים. הולכין אחר עיקר הכלי. כגון פבעת וחרום הסבוע עיקר. ואם שניהן מיוחדין לתשישו א'. ונחלקן לשנים. או אם אפשר להשתמש בהלק המתכות שבו רק קצת ברוחן סמ"ס. כגון עץ של הספתח או של המסגר שנתק מסקומו אף כשהוא לבד מן סמ"ס. כגון ז' כלי מתכות שמשכו הספל שבו ונשאר העיקר. אמ"ג רכבות שרוא לא הוי לתשישו. א"פ מדאפשר להקנו בקלות מאד עדיין מ"ס אף שלא נתקן עדיין (ול"ל דמי' לצניורא שנפשוש שפוררה (כסוף מ"ה) דהתם פנים הרושות בא לכו"ן. וכן כדומין אשקלונם שנשבר המוש הבית יד. הרי בקל ימצא מוס אחד לחביו בהפבעת שעם האונקליה. כלי עץ פשוט שעשה רק קצת מעיקר תשישו פמתכת מ"ס. וכגון מסרק או שאר כלי עם שנים שעשה א' משניו פמתכת מ"ס :
משנה ה מסרק פתחו שניסלו שניו ונשאר בו ב' אפי' סרוחקן מ"ס. ואם אין השן משובר בהמסרק. אפי' א' מ"ס ביהודי לר"א. אבל מסרק צמד צריך שינאר יחד ג' הפנציות או ב' הפנציות ששפסום בשפת המסרק. ורק דא' שבקצה כל שורה שרוב ביותר. אפי' דב' שבפנציות. ואם נתק מאוהו מסרק ב' שנים ביהוד. או שניתק פמנו א' יהודי. התקינו לר"א מ"ס :

משנה
 והפקינה משמע במשעה דומיה דמשאן למלקט. ולהכי פריך בגמ' דינמות מ"ש הכא דבעי תיקון ומ"ש רישא דהתם אחת דפני עמלן עמלוא ולא בעי טיקון. ומשני רב פפא הא בקעינתא הא בליתמי דליתמי חזיין לכמוז ולא בעי טיקון. וקשה למאי דפי' לעיל מ"ה גבי תמע עניסל מניס הא התקיס למיתום פמאס וכמוז הסוס' דיימוד לא מהני ובעי טיקון ושיטי. ולמא אפי' דחזיא לא מהני יימוד וכו"ל בליתמי נמי למאי מהני יימוד. וכדאס דכסא אייבי עתהלת עשיית המסרק עשה קלת מן השייט עצום והיינו אלימתי שאס

פי"ג משנה א סופר ומונה תנא כמה מיני כלי מתכות שאע"פ שנשבר קצת פמנו ועדיין עושה מעין מלאכתו בחלה ואפי' רק ברוחן קצת מ"ס. אבל אם עושה מלאכתו רק ברוחן גדול. כספירת שחלקה נשברה :
משנה ב כלי המשמש בכל קצה שלה תשישו אחר ושניהן עקריים ונשבר צד א' עדיין מ"ס. מדחוי עכ"ס צד השני. ואפי' רק ברוחן קצת :
משנה ג כלי סחודר שנפגם בקצתו אף שאינו חותך השתא ויה כבתחלה מ"ס. וכשאינו חותך רק ברוחן גדול אסק"ס. וכ"כ פערד שחותרין בה שנשבר החוד שחותרין בו הבית יד שלה. מדא"ל לחפור בה השתא רק ברוחן גדול אסק"ס.
משנה ד כלי שמשמש ב' תשישוין א' עיקר וא' ספל. ונשבר ונתבטל העיקר ועדיין הוי להספל. כגון מריפה שיעיקר תשישוה הוא הכף. ותשישו הספל שלה הוא להשתמש בצד העב כקורנס. מדנשבר הכף ונתבטל העיקר. נתבטל הספל ואסק"ס כלי (כספ"ס) בנירה שנשחיר שנינה רצופים רק כמאצבע לאמה מ"ס. אבל אם חסר א' בתוך שיעור זה סודו. אפי' תער ושאר כלי חיתוך שצריך לתשישוין הרוז רב. אפי' אף שנפגם מ"ס. ורק כשניסל כל חטמו מ"ס. גם אלו כלי חיתוך הקטנים. אם נחלקו בארזן ל"ב. כל שעדיין הוי **משנה ה** מהם תפירה שניסל חורה או עוקצה. אסק"ס. רק בהתקנה כמעשה לר"א מ"ס. כלי שמשמש לב' תשישוין א' עיקר וא' ספל ונשבר נתבטל הספל. אפי' כל שעדיין הוי לתשישו העיקר מ"ס. מהם תפירה

ונחיד קטימ' (הכונה כתי"ט ד"ס ודחה) כתב כשיטיא דר"ס ושכן שיטיא דהתמא דגמ' ועוד דמסיק גמ' דלית בלכה כהאי מתמא משום דגרסי בה דווקאי זו דברי ר"ס ויש לתמוז על הרמב"ד שלא השיגו ע"כ והנה מה שהקשה דשק שיטיא דהתמא דגמ' הא ודאי לא קושיא הוי דשנייה קמא כפסדים שלט אחיה משמא דלתי והלכה כוואיה דר"ס לגבי לחיי ונס שיטיא דלתי הוא דוחק כמנזר ושיטיא דר"ס מרווח. אמנס בליך קושיא לעי"ד ד"ל דמי' דמי' דלתי זו דברי ר"ס קאי לחלוקס דשל אמר שטלו שניו א' מנימתיים סבור כו' קושיא רישא אפי' וז"ל הא גנווייהא הא כבתחילה וסבנ"ה זו דהמלקטין גנווייהא לנבתייהא הוי ר"ס לכל דבין איני מתלקין בין גנווייהא לנבתייהא ללא בין כך וכין כך אם נשיטיו ג' עמ"ה שנים סבור ומ"ס א' רישא דהמסרק של ז' אמר דאי מנימתיים סבור ולא כ' ללא ממסך של אמר שטלו שניו אמר נשיטיו צו שלש במקרא קמא ונמטה עלו דמי רמ"ז כהונ' על הש"ס ומסיק כן. סתק לו הרמב"ד ז"ל. (מ"ג)

ר' עובדיה מברטנורה כלים כלי מתכות פרק יד תוספות יום טוב ציונים

א כלי מתכות מ"ו מ"ה הא ז' :
חלופי גרסאות
 א שיעורין כהני' שיעורין :
 הלפס ק"א הלפס.
משנה אחרונה
פ"ד א כלי מתכות כמה הוא שיעורין. פי' הר"ם שיעורין שנתנושעו ונשברו כמה יהא שיעור שבר הנשאר ט' משמע דכולה מתמני' דכתיב אייבי. אלח הר"ם כספ דהרי קמאי דלי וקומקום הס דנשברו. ומלס כהלאי מוסס ולפס וקומות אייבי בתיקב והכי מני לכו בתוספתא כ"כ. ובישנא דמתני' נמי הכי משמע דבתלת כהלאי מני כלי לקבל וקמאי לא חני הכי. תשמע דנתיקבו מייבי בתחלי וסייט כלי לקבל שאין האקב גדול ומקבל מה שמכוסין בו : כלי למלאות בו. ולא פיהב כמה לריך למלאות בו חי במילואו כמו בתחלה או פחות. ומשפס לה בתוספתא כדי לשמות. והתמה על הרמב"ם שכתבו שפסחוק

פרק יד א כלי מתכות שנתרועעו ונשברו כמה הוא שיעורין : כמה יהיה שיעור השבר הנשאר מהן ויקרא עושה מעין מלאכתו והיו חסובים כלים ליעמא : מיהם. שמחממין בו מ"ס. והוא גדול מקומקום : כדי לקבל סלעים. שכל סלע ד' דינרין : הלפס. איח דגרסי הלפס. והוא כלי נחשת גדול. שמרתימים פרק יד א כלי מתכות (א) כמה הוא שיעורין (ב). הדלי כדי למלאות בו (ג). קומקום כדי ליהם בו (ד). מיהם כדי לקבל סלעים (ה). הלפס (ו) כדי לקבל קיתונות (ז). קיתונות כדי לקבל סלעים (ח). הלפס (ט) כדי לקבל קיתונות. של מתכת. הרמב"ם רפי"א מה"כ :

פרק יד א כלי מתכות כמה הוא שיעורין. כלי מתכות שנתרועעו אייבי בני תרי קמאי דלי וקומקום אלח מיהם ולפס וקיתונות מיידי בתיקבו כדמוכח בתוספתא דקומקום שתיקב מפ' שיעור אחר ובתיקון שנתרועע שיעור אחר הר"ם והר"ם ז"ל. והנהי רבז בללא אשכנו ז"ל הקומקום. ונערך מיהם כדי לקבל סלעים פי' מיהם שתיקב ממלאים אורו

מלאכת שלמה
 שלשים אס לא ילאו ממנו הרי הוא כלי ומקבל עומאה ע"כ. עוד בערוך הלפס צב"ת וס"א הלפס צב"א והוא קומקום גדול ומס צויתר והוא כר משולין ומחמין בו חמין ומכוסין בו הכלים כעין קיתוטת והדומה להן להדיח במים חמין. ולשון הרמב"ם ז"ל שס רפי"א דלכות כלים הלפס כדי לקבל קיתונות של מתכת ע"כ. ורואי שגהים ה"ר יוסף ז"ל קומקום כדי לחום בו. ס"א (מ"ס) ז' מ"ס וכן הפסוק נמ"ס חגיפיה

ישראל
 כשיפתתו אלל האס רתיח המים מהסרק. או יתרחב הפקע. לא יכול להסח צו ואמ"ס (ה) שלא יתרחב הסרק כשימלאו עם סלעים מנובעות דמדואו גדול וחזק יותר מקומקום. לריך מה"ט שיעור יותר גדול. ז"ל שנס דשכרוא שלם רגילין להשתמש בו תשמים זה. דל"כ לכה"פ אמק"ט עד שייהטו לתשמים שלם הקדש. ודר"ש רואיח מתוספתא דלי וקומקום מיידי כנתרועעו. ושאר כלים שמשנתנו מיידי בשתקבן (ו) אלפס (ז) ר"ל כדי להניח

פ"ד א (א) שנשברו (ב) ר"ל כמה ישאר מהכלי ויק"ט עדיין. וגם לא יתבטל מהעומאה שהיה בו בתחלה. (ג) מים מהבאר לדרך שיבי' עדיין חזי למלאכתו הראשונה. והרי הדלי עשוי מתחלה למלאות בו מים מבאר. ולהכי בנשבר ממנו הארזן ור"ל הו לחחו צו ולשאר צו. אפי"ג שמחזיק עדיין מים הרבה אמק"ט (ד) דמדעשוי להסח בו מים אלל האס. להכי אף כשנסרק מחזיק עדיין מים הרבה כשהכלי קר. עכ"פ אס

רבינו עובדיה מברסגורה

כלים כלי מתכות פרק יד

תוספות יום טוב

עג

ציונים

עשה בראשו עש כ"ה
היתה כלי עש כ"ה
כ"ה משיחבר עש

חלופי גרסאות

ב המסמך גדל סממני
ההרחה גדל ו' מהרחה
אזכורים נעשה הדמיוס נעשה
מ' משיחבר גדל
משיחבר.

תוספות חדשים

[משה ב] במשנה ובן
דלת. משום דלא כיו עליה
שם כלי נפיש. ולכתי טורס
אף נחבור לחוד זכ"ה
מה ש"כ כסמיה כלי
נפיש וחברה לו טמאה אף
לביה עד שימנל. וקאלי ה"י
פלוגתא דר"ש ור"י ארישא
ע"ש נכ"מ ספ"א ח"ב
[ה"י] ה"י ספ"א ח"ב ע"ש
כ"ה נכ"מ. וכן הנילו כ"מ
רפ"ד מ"כ: [ה"י] ר"ה
ב"ה כ"ה משום דל"ה ב"ה
לקולא כ"ה. ולולא דכ"ה
הנחון מ"מ"ס ז"ל אשכח
לומר דאף ל"ה ח"ה ח"ה
לקולא דכ"ה דכ"ה נחבור
והנחיל מותרת כלי אף דלא
חיבלה. דלית שמהו דוקא
חיבלה. אבל ע"י חבור לא
נחבטל. וכן משמע לקמן
גבי סדין פ"ב מ"ו וע"ש:

תוספות אנשי שם

ב ה"ה ד"ה במשנה ובן
דלת טהור משום דלא
כיו עליה ש"כ כלי ט"ו.
א"ה לא זכיתי לכ"ה דכ"ה
ה"ה דלא כיו עליה ש"כ
כלי א"ן סכרה שימא ש"כ
שימא של טהור טהורה
נחבור לנד. ור"מ ור"י
ארישא קיימי מפ' כפיסך
דכרישא מיירי ש"כ עליון
מכ"ה נחמל וליתל נחמל
מנומחלן ל"ה עד שימנל
ול"ה נחבור לנד. ומ"ש
היה כלי ר"ל עליון ש"כ
שם כלי טהור של נחמל
עדיין דלענין נחמל שם כלי
ממנה של תקבל עומאה נ"ס
מכ"ה ולהבא חמיר ט"ו
ואס"י כ"ה יודו דלא חמ"י
נחור לחוד. ע"ש. וע'
בחד"ר במשנה דלק' שיקנה
סבורה דכ"ה רמב"ם מכ"ה
לשם דכספ"י סק לרין
דעברה דדוקא לענין לטורה
ממנומחלן כ"ה כ"ה לא
אכל לענין קבלת טומאה
מכ"ה ולהבא ממנו טהורה.
וכי דזה ה"ה נוחת הא"ה
נחמלן ד"ה ל"ה ע"ש.
ודכ"ה ה"ה ע"ש: ה"ה
ד"ה בר"א כ"ה ל"ה ל"ה
וב"ה רמב"ם ר"ה
דלא דמי חמיר דרישא
לחמיר ש"ה חמיר כ"ה דה"ה
דרישא מ"ה חמיר כ"ה
וה"ה רמב"ם פ"ה משיחבר
במשמ"ס כ"ה או נחמל
כ"ה. וכו' כמו הקנינה
דלענין פ"ב מ"ו לח"ה
דח"ה ע"ש נח"ה וכן
ר"ה כ"ה והשתא ח"ה
דל"ה ד"ה לקולא ולי"ה
כ"ה ל"ה מ"ה דל"ה

עשאו לגוי. לשון הר"ב כגון שעשאו במסמרים דקים מלויים. מלככות צדיל. הרמב"ם בנ"י: בה"א משיחבר. לשון מהר"ם כ"ל לפרש אף יחבר דמאה עד שיחבל ויחבר. דאי חבור לחודיה א"כ רישא דקחי וחברה עומאה אחיה כ"ה אבל השתא נחמל דאחיה כ"ה. הניח בהוספתא ב"ה משיחבר ובה"א משיחבר דכ"ה ר"מ. ר"ה אומר ב"ה משיחבר ויחבר. ובה"א משיחבר או משיחבר. וסתם מחני' ר"מ והא דלא חשיב לה כהדי קולי ב"ה וחומרי ב"ה. משום דל"ה ב"ה לקולא עכ"ל [וא"ע] דכ"ה דעדות שניו הרבה מקולי ב"ה וחומרי ב"ה בשם יחיד שאמר כן. ס"ל למהר"ם כפ"י רש"י שכתבתי שם בריש הפרק. שאוחס היחידים העידו על אלו. והיינו שאין חולק עליהם. ואילו הכא נחלק ר' יהודה. ומיהו גם שם הראיתי הרבה קמחות דלא

קמחתי מלויי תהור וכלא מיד
טומאה: משיחבל. משיחיהנה ויפחות לורה: משיחבר. משיחברנה דלת. או במקל ויקבענה במסמרים שלא משמש עוד ככלי. כבר בטל שם כלי ממנה וילאה מיד טומאה: הקנטר מלאכת

קמחתי מלויי תהור וכלא מיד
טומאה: משיחבל. משיחיהנה ויפחות לורה: משיחבר. משיחברנה דלת. או במקל ויקבענה במסמרים שלא משמש עוד ככלי. כבר בטל שם כלי ממנה וילאה מיד טומאה: הקנטר מלאכת

שלמה

קמחתי מלויי תהור וכלא מיד
טומאה: משיחבל. משיחיהנה ויפחות לורה: משיחבר. משיחברנה דלת. או במקל ויקבענה במסמרים שלא משמש עוד ככלי. כבר בטל שם כלי ממנה וילאה מיד טומאה: הקנטר מלאכת

משיחבר

משיחברנה דלת. או במקל ויקבענה במסמרים שלא משמש עוד ככלי. כבר בטל שם כלי ממנה וילאה מיד טומאה: הקנטר מלאכת

עשאו לגוי. לשון הר"ב כגון שעשאו במסמרים דקים מלויים. מלככות צדיל. הרמב"ם בנ"י: בה"א משיחבר. לשון מהר"ם כ"ל לפרש אף יחבר דמאה עד שיחבל ויחבר. דאי חבור לחודיה א"כ רישא דקחי וחברה עומאה אחיה כ"ה אבל השתא נחמל דאחיה כ"ה. הניח בהוספתא ב"ה משיחבר ובה"א משיחבר דכ"ה ר"מ. ר"ה אומר ב"ה משיחבר ויחבר. ובה"א משיחבר או משיחבר. וסתם מחני' ר"מ והא דלא חשיב לה כהדי קולי ב"ה וחומרי ב"ה. משום דל"ה ב"ה לקולא עכ"ל [וא"ע] דכ"ה דעדות שניו הרבה מקולי ב"ה וחומרי ב"ה בשם יחיד שאמר כן. ס"ל למהר"ם כפ"י רש"י שכתבתי שם בריש הפרק. שאוחס היחידים העידו על אלו. והיינו שאין חולק עליהם. ואילו הכא נחלק ר' יהודה. ומיהו גם שם הראיתי הרבה קמחות דלא

קמחתי מלויי תהור וכלא מיד
טומאה: משיחבל. משיחיהנה ויפחות לורה: משיחבר. משיחברנה דלת. או במקל ויקבענה במסמרים שלא משמש עוד ככלי. כבר בטל שם כלי ממנה וילאה מיד טומאה: הקנטר מלאכת

קמחתי מלויי תהור וכלא מיד
טומאה: משיחבל. משיחיהנה ויפחות לורה: משיחבר. משיחברנה דלת. או במקל ויקבענה במסמרים שלא משמש עוד ככלי. כבר בטל שם כלי ממנה וילאה מיד טומאה: הקנטר מלאכת

יבין

קמחתי מלויי תהור וכלא מיד
טומאה: משיחבל. משיחיהנה ויפחות לורה: משיחבר. משיחברנה דלת. או במקל ויקבענה במסמרים שלא משמש עוד ככלי. כבר בטל שם כלי ממנה וילאה מיד טומאה: הקנטר מלאכת

משיחבר

משיחברנה דלת. או במקל ויקבענה במסמרים שלא משמש עוד ככלי. כבר בטל שם כלי ממנה וילאה מיד טומאה: הקנטר מלאכת

שיניה צורך החרש של דלת לא ילצה מידי עומאה. והרי היא עומאה כמו שהיתה. עד שיקבענה דלת במסמך. והרי מפרש במוספתא: עשאה מלמטה למעלה. שהפכה. ונתנה הפוכה צמור הדלת: מהורה. אע"פ שלא קבעה במסמך: כל הכסויין מהורין. לפי שאין לכסויין שם בפני עומאן: חוץ משל מיהם. וכל כיוצא בו שיש לו שם בפני עומאן ומסתמין בו בפני עומאן. כמו כיסוי טני של רופאים דתנן לעיל פרק טבעת אדם [משנה ג] דקומא לדברי הכל. לפי שמניחין בו סממנים: ד' העול של מתכת טמא. דפשוטי כלי מתכות מקבלין עומאה: קמרב. שני עלים יש. מלד זה מן העול ומלד זה מן העול. והן נקובים. ומכניסין בחוך אחרו נקב עץ ושמו קמרב. וקושרים אחרו שלא ישמטו הבקר. ורמז"ם פירש שקמרב הוא העץ שנמשך על שני לדדי הבהמות. והעול באמלוט: והכנפים. הם שני קלות של קמרב. מלשון על כנפי בגדיהם. והם של ברזל: המקבלות את הרצועות. הן כלומר אם נעשו הקלות של קמרב לקבל בהם את הרצועות. הן עמאים שחשובים כלי. אבל אם נעשו לגוי טהורים. לפי שהיא מחכת המשמשה את העץ: והברזל שתחת צוארי בהמה. קושרים על לוארי בהמה ברזל. כדי שלא תחנק בחבל שקושרים בו הקמרב: הסוכך. יש באמלע העול כמין טבעת גדולה. ובו נכנס ראש המחרישה [וראש העגלה] ואחרו טבעת קרוי סוכך: כחגר. חבל שקושרים תחת לואר השור ואית דגרסי והמסגר. והוא יתד (* שטותים

ובל הכסויין. ר"ל כסויין של מתכות. הרמז"ם: חוץ משל מיהם כחב הר"ב וכל כיוצא בזה כו'. דאין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ. הר"ם: ד' העול של מתכות. העץ הנמשך בין שתי הבהמות אשר יוליכו העגלה יקרא עול. והוא מדובק בעגלה. ואם היה ממתכות כו' הרמז"ם: ועמ"ש בדבור והסתחיות: והקמרב. פו' הר"ב שני עלים כו' ומכניסים כו' עץ ושמו קמרב. כך פו' הר"ם בשם הערוך. ולריך לומר בין לפי זה. בין לפי הרמז"ם. דקמרב דמתניתין בשל מתכות וכה"ג דתנן בספ"י לפסן כו' ופו' הר"ם של ברזל. והיינו שכן רגילין. אבל דמתניתין מיירי בשל חרס. ומאסו שהוא דבר הלמד מענינו לא הולך לפרש. ואף באלו כך הוא. ועיין [מ"ש] בפרק דלקמן משנה ג: והברזל שחתח לואר הבהמה. לשון הר"ב קושרים על לואר הבהמה ברזל כו'. וכן ל' הרמז"ם. ור"ל שהקשרה היא על לואר הבהמה. אבל הברזל מונח מתחת הלואר: המסגר. לשון הר"ב חבל שקושרים תחת לואר השור. כ"כ הר"ם. ול"ל דהבא בשלשלת [של מתכות] היא כדלעיל. ומ"ש הר"ב ואית דגרסי המסגר והוא יתד וכו' בפ' הרמז"ם הוא שמפרש יתד וכו' אבל גירסו ג"כ המסגר. וכן העתיק בחבורו פ"י [הלכה ה] ומלאתי כתוב שהוא מלשון חגר. ע"כ. ויקרא קן על שהוא מונע העוה וייתה השם המסגר. כמו מסעף פארה (ישעיה י) שפירושו מסיר הסעיפים:

עשאה מלמטן למעלן יח. מהורה יב. וכל הכסויין מהורים יג. חוץ משל מיהם יד. הרמז"ם: ד' הממאין שבעגלה. העול של מתכת יו. והקמרב ייא. והכנפים ייב. המקבלות את הרצועות ייג. והברזל שתחת צוארי בהמה ייד. הסוכך ייח. והמסגר ייט. והסתחיות

ורכל הבטיים. שם פ"ט פ"ה
ד' הבטיים. שם פ"י פ"ה

חלופי גרסאות
למשלן כהה"י למעלה.
ד' והמסגר כ"ג והמסגר

אליהו רבא
שלא עשה שינים ממנה אלא עשה שינים בפ"ע חכרן פקיקס פקיקס להמנייה עמאה דתשובה כלי. וכן פירש הרמז"ם וכן עשאה מלמטן למעלן כפ"י הרמז"ם והיא דמוספתא לאו היינו ד' דמתני' ומתני' דברי אמר ד' ד' הרמז"ם קשוי דעול על הצהר הוא. כדכתיב אפי' לא עלה עליה עול וכתיב נמי בירמיה עשה לך מוסרות ומוטות ומתה על לואר וגו' עול מלך ככל וגו' וכל הענין אומר דעול על הצהר הוא. וגרסין דברי הר"ם ובעל הערוך והגאונים אלא דהא דלמך כ"ג הרמז"ם דמתני' הוא חבל קשוי דלואר חתי' כלי מתכות קשוי אלא מתגר של ברזל שחייבות הבהמה בעין מגור. וכן הא לואר הכנפים בחמתיה קשוי דעגלה דמתני' עגלה דמתני' ובעגלה מורשת בעגלה אלא כולה מתני' כעגלה הערוך והר"ם:

ועמ"ש בדבור והסתחיות: והקמרב. פו' הר"ב שני עלים כו' ומכניסים כו' עץ ושמו קמרב. כך פו' הר"ם בשם הערוך. ולריך לומר בין לפי זה. בין לפי הרמז"ם. דקמרב דמתניתין בשל מתכות וכה"ג דתנן בספ"י לפסן כו' ופו' הר"ם של ברזל. והיינו שכן רגילין. אבל דמתניתין מיירי בשל חרס. ומאסו שהוא דבר הלמד מענינו לא הולך לפרש. ואף באלו כך הוא. ועיין [מ"ש] בפרק דלקמן משנה ג: והברזל שחתח לואר הבהמה. לשון הר"ב קושרים על לואר הבהמה ברזל כו'. וכן ל' הרמז"ם. ור"ל שהקשרה היא על לואר הבהמה. אבל הברזל מונח מתחת הלואר: המסגר. לשון הר"ב חבל שקושרים תחת לואר השור. כ"כ הר"ם. ול"ל דהבא בשלשלת [של מתכות] היא כדלעיל. ומ"ש הר"ב ואית דגרסי המסגר והוא יתד וכו' בפ' הרמז"ם הוא שמפרש יתד וכו' אבל גירסו ג"כ המסגר. וכן העתיק בחבורו פ"י [הלכה ה] ומלאתי כתוב שהוא מלשון חגר. ע"כ. ויקרא קן על שהוא מונע העוה וייתה השם המסגר. כמו מסעף פארה (ישעיה י) שפירושו מסיר הסעיפים:

עשאה מלמטן למעלן יח. מהורה יב. וכל הכסויין מהורים יג. חוץ משל מיהם יד. הרמז"ם: ד' הממאין שבעגלה. העול של מתכת יו. והקמרב ייא. והכנפים ייב. המקבלות את הרצועות ייג. והברזל שתחת צוארי בהמה ייד. הסוכך ייח. והמסגר ייט. והסתחיות

שאלמה

קשר
עגלה
שאל

הבהמות והעול באמלוט חו היא לורח* וכתוב בכסף משנה פכ"ז דמכירה דקמרב היינו למד חו והו הפרש שכן למד לעול דקתני החרס במוספתא שהביא שם הרמז"ם י"ז: והכנפים. מלשון על כנפי בגדיהם שהוא לשון קנה: בפ"י ר"ע י"ז. ואית דגרסי והמסגר והוא יתד וכו'. עד סוף אמר המלמט הוא פו' הרמז"ם י"ז וגרסי מתגר לשון חגר שהוא פסח

תוספות אנשי שם
ד"ה עשאה כו' שהפכה ונתנה כו' תימה אמאי קרי זה מתגר למעלה ועול דאדרבה רישא דעשה שיניה לחוך חומר ששמה שהפכה ונתנה הפוכה והרי"ם וי"ל מלמטה למעלה כגון שהפסם פ"ב ור"ל שהפך השינים מלמטה למעלה בעיני שבעהים בחוך הבהמה או בחוך העץ דהשתא הוי כלילו קבעה במסמך. ומלחין הדברים שבפ' הר"ם שלפני הר"ב כו' כתוב כגון שהפכה בראש וי"ם הוא ושלפנייה להר"ב והוי יודע דלאו דוקא מלמטה למעלה דהיא אשכח או מן הסדרין כדא"י במוספתא העתיקה הר"ם ופסקה הר"ם בחבורו. (ד"ד): ד' תי"ח סד"ה דהמסגר כו' כמו מסעף כו'. און לורך להי ל"ן חו"ל למש שורש חגר על לשון מניעה כמו הגיית אפוקין וכן פו' ר"י מאמר שארית תמות החבור תמנע ע"י שם"ש. (ס"ט)

(* גר"ז של ברזל)
פ"י הרמז"ם י"ז ר"ל שהרכיב שיניה צמורים שלא היו השינים מעוף הברזל. וענין מלמטן למעלן הוא שם השינים להפך ממה שצריך שנאמר חוץ ראויין לנסר בהן ע"כ י"ז והגיה הרב זללאל אשכנזי י"ל לחוך חומר בלמ"ד: וכל הכסויין מהורין. אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ דהא איכא כסוי טני של רופאים דמלא לכו"ע ובמוספתא קתני כסוי קוביא ומיחס כסוי טני וזית הדיו עמאים ושאר כל הכסויין מהורין הר"ם והר"ם י"ז: ד' קמרב. הרמז"ם י"ז פו' שקמרב הוא העץ שנמשך על שני גדדי

תוספות אנשי שם
ד"ה עשאה כו' שהפכה ונתנה כו' תימה אמאי קרי זה מתגר למעלה ועול דאדרבה רישא דעשה שיניה לחוך חומר ששמה שהפכה ונתנה הפוכה והרי"ם וי"ל מלמטה למעלה כגון שהפסם פ"ב ור"ל שהפך השינים מלמטה למעלה בעיני שבעהים בחוך הבהמה או בחוך העץ דהשתא הוי כלילו קבעה במסמך. ומלחין הדברים שבפ' הר"ם שלפני הר"ב כו' כתוב כגון שהפכה בראש וי"ם הוא ושלפנייה להר"ב והוי יודע דלאו דוקא מלמטה למעלה דהיא אשכח או מן הסדרין כדא"י במוספתא העתיקה הר"ם ופסקה הר"ם בחבורו. (ד"ד): ד' תי"ח סד"ה דהמסגר כו' כמו מסעף כו'. און לורך להי ל"ן חו"ל למש שורש חגר על לשון מניעה כמו הגיית אפוקין וכן פו' ר"י מאמר שארית תמות החבור תמנע ע"י שם"ש. (ס"ט)

ישראל
פשוטי כ"ע המשמש רק לכלים ואמאי יק"ס. ומ"ש מחומר המטה שאמק"ס (פ"ח מ"ג) והרי כל פשוטי כלי עץ אמק"ס רק במשמש לאדם וכלים (כרמז"ם פ"ד מנלים) ואי מיירי שיש להבזל ב"ק. א"כ מה קמ"ז. אורח לכאורה יוחר

בועז
ומ"ש מחומר המטה שאמק"ס (פ"ח מ"ג) והרי כל פשוטי כלי עץ אמק"ס רק במשמש לאדם וכלים (כרמז"ם פ"ד מנלים) ואי מיירי שיש להבזל ב"ק. א"כ מה קמ"ז. אורח לכאורה יוחר

תפארת
לחך מנבטל לה החם. דדמזקת בשניה להנכנסין ויואלין. סופו לעלה מעם: (לח) שחתב השיניים כלפי המשקוף: (לח) ואע"כ שהיה עליו שם כלי בתחלה בפ"ע. ומ"ש ממיניקת [עליו ס"י כ"ג]. ג"ל דהבא שאני. דדמהחב השיניים כלפי מעלה בהמשקוף בחוץ. הו"ל כחיצרה ביתדות לב"ה [ס"י כ"ד]. א"נ דמהחב רובה בהמשקוף תבטל לואר הכלי: (ס) מדאין להן ע"כ שם בפ"ע (ע"י פ"ג מ"ה): (בא) דמתהמש בבית קבול שלו בפ"ע [ע"י פ"ג מ"ה]: (בב) הוא הדייקטעל. ומיירי שהיה של מתכות: (בג) הוא הנקרא שבולטין ממה וזמה בצדדי עליוט של קוממעט הנ"ל שקושרין בהן הרצועות. שבהרצועות הן מטין הבהמה לימין או לשמאל: (בד) הם לרצועות הנ"ל: (בו) הוא כמין טם ברזל כסוף כמרבז שמינין על לואר הבהמה בין הקוממעט להלואר. להגן לוארה שלא ידחקו הקוממעט במשכה הנמשא: (בז) הוא היחוד המחבר הדייקטעל עם העגלה: (בח) הוא חגור ממתכת

משנה
לחוך הדלת וכל קבעה פדיון לא ניבטל תשימשה אבל אם הפכה בעל תשימשה וטוירה. ומ"ש הר"ב שנתנה הפוכה בחר. כחב כ"כ דכל שהפכה טוירה אפי' לא נתנה בחר. וכל המפרשים לא הזכירו זה שנתנה הפוכה בחר. וד"ע דמוספתא תיבא מנייה שפשה שיניה לחוך הדלת אפי' במשמתם בה טוירה. תיבא עמאה ופשה לחוך הדלת עמאה עד שיקבענה במקמור ע"כ. ולכאורה נראה דהחילוק הוא בין אם הייתה טוירה מתחלה ופשה שיניה לחוך אינה מקבלת עומאה. אבל הייתה עמאה אינה יולאה מעומאה. וזה לא יתכן דאין כפרה לחלק בזה. ולשון מוספתא זו שנוי עוד גבי מניקת שקבעה בחלק המש כלשון הו"ל גבי מנייה. ופירשה הרמז"ם ספ"י מה"כ דה"פ דרישא מיירי שפשה מתחלה ליניה לדלת ולא נתחא לה תורת עומאה כלל. וכיפא הייתה עמאה כלומר שפשה לשם כלי וכו' לקומאה אפי' שתבנה לדלת עמאה ללא בעלה עד שיקבענה במקמור. והשיג בזה על הרמז"ם שמשם הדברים בפשוטין. ולמד זה י"ם לתמות עוד על הרמז"ם דגבי מניקת ספ"י כבס מניקת שנתמא ופשה בחלק או דלת תשימכונה עם העץ ספ"ה. לא נעמאה וקבעה בחלק או דלת ה"ו מקבלת עומאה בתקומה ע"כ. אלא דמתמידי כפי לקבל עומאה מלמטה מעומאה. וגבי מנייה ספ"ה כבס כהפך שמש שיני' לחוך הדלת אפי' שמתמסם בה אינה מקבלת עומאה.

אחרונה
ואם שמתמא שפשה לחוך הדלת עמאה עד שיקבע אותה במקמור ע"כ והדברים סמוכים דבמוספתא שניהם בלשון אחד נאמרו ודין אחד להם: וכל הביבין פארוין. כבא בעל מתכת מיירי ומשום דאין להם שם בפ"ע. ובשל עץ נמי היבסיון סבוין דלוקמן ספ"ה. וכן בכלי חרס לעיל פ"ב מ"ה. וכו' בלשון משמין אלא לכיוון אבל אם יש להם בית קבול ומשמין לעומן עמאין והיינו דקתני הכא חוץ משל מיהם וכן כיסוי טני של רופאים לעיל פ"ב מ"ה שיש להן בית קבול ומשמין גם לעומן וכל כלי קבול אפי' שאין לו שם בפ"ע עמא: ד' הממאין שבעגלה. בעגלה של פץ מיירי דמקבלת עומאה כלקמן דפכ"ד והבא בכלים המשמין לה שסם של מתכת קאמר שיש מהן עמאין ויש טוירין כדכתיב וכו'. וא"ת מתי איכא כלים של מתכת של פץ נמי עמאין כיון שהעגלה עמאה עמאה הכלים הם ידוע. וי"ל דכלים אלו אין כולם מחוברים לעגלה כל שעה אלא שמתחבר בשעת הליכה ואין עומאית ידוע אלא במחורו ושל עץ פשוטין טוירין אלא של מתכת עמאין. וי"ל דכולן יש להם שם בפ"ע: ד' העול של מתכת. כולו דכתיב נמי הן של מתכת ונמי עול חתי לה כדריא משום דבפי למיחתי לקמן העול המזופה טויר חתי הכא דלעיל של מתכת עמא: המקבלות את הרצועות. פו' הר"ב דלאו לגוי טהורות דהיי מתכת המשמש את הסך ע"כ

שפשוטי כלי עץ אמק"ס רק במשמש לאדם וכלים (כרמז"ם פ"ד מנלים) ואי מיירי שיש להבזל ב"ק. א"כ מה קמ"ז. אורח לכאורה יוחר

הן המפורים: שם: סנדלי בהמה: שם כפי מיי: שם פ"ב פי':

חילופי גרסאות ומסמך החבר נכל הרי' מסמך אחר מחבר: ה' ובקופים גדלי וספרים סנדלי וי' כגנה שם סנדלי של בהמה טי' שפא:

תוספות חדשים [משנה ד'] ומסמך המחבר את כולן - ביטול: מפרש מסמך שמתברר בו את גלגל של ידע מען העגלה (ס): ביה"ד ד"ה עגבל כו' המתקשר וי' המשמש קול כלי מחכות טמא: דהכיב כל דבר אשר יבוא באש וי' אפילו דבור יבוא באש (הרא"ש) כשם גמרא דשנה דף (ח): [משנה ה'] העול המולא: העול הוא מברזל סדור המולא מברזל טמא (ס):

תוס' אנשי שם תרי"ג ד"ה ושפופרות כו' לניו בעגלה: ה"ם כ"ד להשטע קול הי"ע שכן רגילין אלא מהניחין מיירי שפופרות רק לניו וכתיב ה"ה ח"ש נשמה הקומת ד"ה והקשר: (ל"ט): בי"ב ד"ה סנדלי כו' לשחוק בו ר"ה שנתחלה ענין גמלו לכך ג"כ: (סוף) כגנה ד' י"ט:

משנה אחרונה וכלי הרמב"ם. ואינו מוכן דמ"ל להקשר הוא על עץ ה"ה כולו של מתכת כייני. ומו דלפי' של עץ הוא עגמו עמא המשמש לו ג"כ עמא ולא אמרו המשמש את עקרו כיור אלא כשהעץ טמא. והוא ח"ה לזה אלא כל שהוא לניו טמא דהשביע קלים טמאין קלעלי פ"ב: העיגבל פ"ה ה"ב: הכרז המקדש. והכי חיתא פ"ה דניזר מ"ב ומיהו אלא אין סוף דשטיינגל כ"ה הוא קמא דבלא הוא לאו מנה הוא דלאחר גמלו פ' נשה אשה ד' נח. והרמב"ם מפרש העיגבל הוא כומר כהן עם הזוג: ד' המפורים שבעגלה. מ"ם המ"ל דבעגלה על עץ הוא. ואינו יודע עט לזה דמי גבש עגלה של מתכת. ואם ר"ל ד"ה של עץ ימא וה"ל לכתוב על מתני' דלעיל. ואפשר קד"ל ומה"ל דכל התוכים אלו מפני שהן מתכת הממשותף את העץ. וגם זו אינו דל"ה כל הינו לבעלי המתאין שבעגלה נמי ימא דהו הממשותף לעץ ואחרי עמאם אלא דהכל לא שייך זה כיון דהעגלה כגנה כדפי' לעיל. ותי"ג הר"ב בעול המולא כרז עמא מתכת דהא כולו דלשוי של מתכת ניטא. אלא המולא עמא חפ"י מתכת מולא מתכת וי"ב כה"ש כאן: העול המולא. ה"ה כולו כשמולאין סדוריו כלכלי פ"ה. אלא ממש שהעול דכרז להיות מולא ואפשר דנקט הר"ב על עץ המולא מתכת. דהא חפ"י של חתכת המולא מתכת כמי טמא אלא שדכרז עץ: ה"ה ח"ה. לא תפסק מה הם המתאין. ואפשר שהם נפיש כגלג העגלה: של מתכת עמאין. פ"ה הר"ב שענין לשחוק כפן. דפי

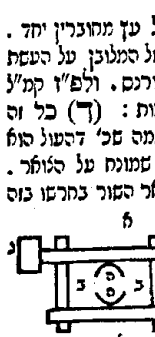
והמתחיות. ל' הר"ב קטנות של עול. והוא ראש העול והוא חלק על זוארי השורים. ערוך. אבל גראה שלפי דבריו העול דמתני'. הוא עול שעל זואר בהמה. לא העץ הנמשך בין שתי הבהמות. כמ"ס לעיל בשם הרמב"ם. [ועיין במ"ב פס"א]. והוא מפרש תמחיות הן מקום הקפדיות אשר ישמנו בו האבנים חולות: ה' המפורים שבעגלה. של עץ. כ"ל מה"ם: העול המולא. עיין מה שכתבתי במ"ד פ"א [ד"ה ומולא]: ושפופרות המשמעות את הקול. כיון שאינן משמשות כלום. אע"ג דמשמעת קול בכלי מחכות טמא: ה"ה היכא דעבד ליה לקלא. אבל הכא אינו אלא לניו בעגלה. וכן האבר שצמד וכו'. לניו בעגלה חולין אחריו. וכן האובז של הגלגל. אע"פ דשל מתכות הוא מ"מ בטל הוא אלל הגלגל. וכן כולם דכתר הכי. מה"ם: סנדלי בהמה. שלא לזרז

ותמחיות (ס). העגבל (ג) והצינורה (ט). ומסמך המחבר את בולין (ב): ה' המתחין שבעגלה. העול המצופה (ג). כנפים העשויות לנוי. ושפופרות המשמעות את הקול (ג). והאבר שצמד צוארי בהמה (ה). הרכוב של גלגל (ו). המסים (ז) והצפויים (ח). ושאר כל המסמרות (ט). מתחין. סנדלי בהמה של מתכות (ס). ממאין (סא). של שעים

לוחות דקות. פחי הוזה. מתרגמין טפי דדבהא: סנדל בהמה של מתכות טמאין. לפי ששפויין לשחות בהן אנשי החיל במלתמיה: (* בד"ץ פול של עץ המולא כגלגל וכו' ד"מ שם

שלמה הגרסא שם בפי' עשירי הנמרה ביו"ד וה"א בכל הדפוסים וכן הגיה הרז כלל אלף תשמיין ז' וכרז כתבתי זה פעמים שלש: ומסמך המחבר את כולן. כהא פ"ב

הוא חלק על זוארי השורים. ערוך. אבל גראה שלפי דבריו העול דמתני'. הוא עול שעל זואר בהמה. לא העץ הנמשך בין שתי הבהמות. כמ"ס לעיל בשם הרמב"ם. [ועיין במ"ב פס"א]. והוא מפרש תמחיות הן מקום הקפדיות אשר ישמנו בו האבנים חולות: ה' המפורים שבעגלה. של עץ. כ"ל מה"ם: העול המולא. עיין מה שכתבתי במ"ד פ"א [ד"ה ומולא]: ושפופרות המשמעות את הקול. כיון שאינן משמשות כלום. אע"ג דמשמעת קול בכלי מחכות טמא: ה"ה היכא דעבד ליה לקלא. אבל הכא אינו אלא לניו בעגלה. וכן האבר שצמד וכו'. לניו בעגלה חולין אחריו. וכן האובז של הגלגל. אע"פ דשל מתכות הוא מ"מ בטל הוא אלל הגלגל. וכן כולם דכתר הכי. מה"ם: סנדלי בהמה. שלא לזרז

ישראל תפארת י"ב ין

ישאר כל המסמרות (ט). מתחין. סנדלי בהמה של מתכות (ס). ממאין (סא). של שעים לוחות דקות. פחי הוזה. מתרגמין טפי דדבהא: סנדל בהמה של מתכות טמאין. לפי ששפויין לשחות בהן אנשי החיל במלתמיה: (* בד"ץ פול של עץ המולא כגלגל וכו' ד"מ שם

מלאכת י"ב ין שפופרות המשמעות את הקול. כיון שאינן משמשות כלום. אע"ג דמשמעת קול בכלי מחכות טמא: ה"ה היכא דעבד ליה לקלא. אבל הכא אינו אלא לניו בעגלה. וכן האבר שצמד וכו'. לניו בעגלה חולין אחריו. וכן האובז של הגלגל. אע"פ דשל מתכות הוא מ"מ בטל הוא אלל הגלגל. וכן כולם דכתר הכי. מה"ם: סנדלי בהמה. שלא לזרז

הוא חלק על זוארי השורים. ערוך. אבל גראה שלפי דבריו העול דמתני'. הוא עול שעל זואר בהמה. לא העץ הנמשך בין שתי הבהמות. כמ"ס לעיל בשם הרמב"ם. [ועיין במ"ב פס"א]. והוא מפרש תמחיות הן מקום הקפדיות אשר ישמנו בו האבנים חולות: ה' המפורים שבעגלה. של עץ. כ"ל מה"ם: העול המולא. עיין מה שכתבתי במ"ד פ"א [ד"ה ומולא]: ושפופרות המשמעות את הקול. כיון שאינן משמשות כלום. אע"ג דמשמעת קול בכלי מחכות טמא: ה"ה היכא דעבד ליה לקלא. אבל הכא אינו אלא לניו בעגלה. וכן האבר שצמד וכו'. לניו בעגלה חולין אחריו. וכן האובז של הגלגל. אע"פ דשל מתכות הוא מ"מ בטל הוא אלל הגלגל. וכן כולם דכתר הכי. מה"ם: סנדלי בהמה. שלא לזרז

הוא חלק על זוארי השורים. ערוך. אבל גראה שלפי דבריו העול דמתני'. הוא עול שעל זואר בהמה. לא העץ הנמשך בין שתי הבהמות. כמ"ס לעיל בשם הרמב"ם. [ועיין במ"ב פס"א]. והוא מפרש תמחיות הן מקום הקפדיות אשר ישמנו בו האבנים חולות: ה' המפורים שבעגלה. של עץ. כ"ל מה"ם: העול המולא. עיין מה שכתבתי במ"ד פ"א [ד"ה ומולא]: ושפופרות המשמעות את הקול. כיון שאינן משמשות כלום. אע"ג דמשמעת קול בכלי מחכות טמא: ה"ה היכא דעבד ליה לקלא. אבל הכא אינו אלא לניו בעגלה. וכן האבר שצמד וכו'. לניו בעגלה חולין אחריו. וכן האובז של הגלגל. אע"פ דשל מתכות הוא מ"מ בטל הוא אלל הגלגל. וכן כולם דכתר הכי. מה"ם: סנדלי בהמה. שלא לזרז

ה מפתח. על פי א"ל ה"ה : נפלו חפין. יוסטמו פ"ה : שג"ה

תוספות חדשים

[משנה ה] בתוך גומו טהור. שהרי אינו יכול לפתח כן. והרי אינו משפיע משני מלאכתו. (הרמב"ם ט"ה הלכה י"ה)

אלוהו רבא

מועיל הוא שיהו עליו כשנשרי שאפילו חזר ועשה מן כלים וחזרו לטומאת היטה מועיל הוא ששפעת שפירקן לטומאתן כיוצא בזה. הו"ל לאו טהרה מעליה היא שאם נגע בן אדם וכלים וחזר ועשה מהן כלים נעמו. לפרש מהו ניעוט נגע שפעת שפירקן והו

חדושי מהרי"ח

פ"ד [משנה ה] הו"ו בו חפין ונקבין כו' ע"ל. ג"ל פירושו שהו המפתח נשעת לפתחו בו שני מיני מבטלי הארץ מכל אחד שיש בו נקבים ומשול שני שיש בו שנים והיה זה המפתח חפין וגם נקבים כ"ל וקאמר נפלו חפין מאם מפני נקבים וכו' ואפשר שהרב ר"ע שכתב או נקבים הוא ש"ס רצ"ל חפין ונקבין וכו' הר"ק :

תוספות אנשי שם

ה' ה"ה ד"ה ושל גס סי' דהיינו כוה. ג"פ דב"פ כוה וכו' כהו"ט שם רפ"ג דמדות שמו"ז לה"ל טון הפוכה כוה. וכהן ח"ר רחמי בכתב וימי המזובע שהגיעו דהיינו כמחא דכ"ט' ור"ע כוה כוה ב"ד הארה. ור"ע ב"ד אב"ל קיפא לי כו'. ז"ע דהא קושי' זו ה"ק גס הר"ע ט"ס. (ל"ה) : ב"ד זה לנפון ומערב בו. ז"ע (נה)

משנה אחרונה

ימים וכו' אמר אין מטהרין אלא שלמים. כלומר כוהן שלמים : וחרו ועשה עליהן שמים טו ביום טהורין. וכתב הר"ב דר"א ס"ל כרשב"ג דלא אמרו אלא לעומת הכנס וכו'. בחנם כ"כ דבטומאת הפסח ח"ק דרשב"ג כמי מודה דלא נדע משאר כל הקומות

לגבי מראה. ע"כ : זהו הוזה עליהן נשברו בו ביום. ר"ל ביום השלישי מטומאתו. הרמב"ם : ר' יהושע אומר אין הוזה פחות מג' ו'. פ"ה הר"ב דתקון כעין דלורייחא. כלומר ואין שפירקן עולה להם במקום ימים. והוא הדבר שאמר בתחלה אינו מטהרין אלא שלמים. כ"כ הרמב"ד ז"ל.

הוזה עליהן (ע) נשברו בו ביום. התיבן. וחזר והוזה עליהן שנית בו ביום. הרי אלו מהורין (ע) דברי ר' אליעזר. ר' יהושע אומר. אין הוזה פחות משלישי ושביעי (ע) : **ה מפתח של ארנובה (ע)** שנשבר מתוך ארנובתו (ע). מהור (ע). רבי יהודה מטמא מפני שהוא פותח בו מבפנים (ע). ושל גס (ע). שנשבר מתוך גומו (ע) מהור. היו בו (פא) חפין (פב) ונקבין (פג). מטמא (פד). נמלו חפין (פה). מטמא מפני נקבין. נסתחמו נקבין. מטמא מפני חפין. נמלו חפין ונסתחמו נקבין. או שפרצו זה לתוך זה (פז). מהור (פח). ח"ג. ח גומו דר"ג גבו. בו ג"ל ז"ג. מסכת

מתוך גומו. נסתחמו בו חפין או נקבין. חפין הם השינים. נקבין שנכנסים בהן שיני המנועול שפעמים יש במפתח שינים והן נכנסים בנקבי המנועול ופותחים ופעמים יש נקבין במפתח ומכניס אותו החפין ולא נסתחו הנקבין. אלא שפרטו. כגון שנעקמו החפין ומתרחבו

הר"ע ז"ל בשם הערוך דלמ"א לנן דמימי כי"ף ומימי זק"ף ועיין ב"מ"ג ברפ"ג דמדות כפ"י טון הפוכה : בתוך גומו. ס"ל מתוך גומו וכן הוא שם ברמב"ם והכי מסתבר. דהו"ו בו חפין. כשנשבר מתוך גומו וכו'. לנפון ר"ע ז"ל אמר המלקט כתב הר' אפרים אשכנזי ז"ל היה נראה לה' שזוה ענין בפני עמו ולא קאי על נשבר מתוך גומו אב"ל הר"ע ז"ל להדיא פ"י כר"ע ז"ל וגם ברמב"ם משמע כפי' ר"ע ז"ל ור"ע ע"כ : נמלו חפין. אית דגרסי יסילו חפין בחי"ה והרב בלחלל אשכנזי ז"ל הגיה בטולן החפין כה"ל וחי"ה וכן ג"כ הנקבים

זוהו מראה. ע"כ : זהו הוזה עליהן נשברו בו ביום. ר"ל ביום השלישי מטומאתו. הרמב"ם : ר' יהושע אומר אין הוזה פחות מג' ו'. פ"ה הר"ב דתקון כעין דלורייחא. כלומר ואין שפירקן עולה להם במקום ימים. והוא הדבר שאמר בתחלה אינו מטהרין אלא שלמים. כ"כ הרמב"ד ז"ל. **הוזה עליהן (ע) נשברו בו ביום. התיבן. וחזר והוזה עליהן שנית בו ביום. הרי אלו מהורין (ע) דברי ר' אליעזר. ר' יהושע אומר. אין הוזה פחות משלישי ושביעי (ע) : ה מפתח של ארנובה (ע)** שנשבר מתוך ארנובתו (ע). מהור (ע). רבי יהודה מטמא מפני שהוא פותח בו מבפנים (ע). ושל גס (ע). שנשבר מתוך גומו (ע) מהור. היו בו (פא) חפין (פב) ונקבין (פג). מטמא (פד). נמלו חפין (פה). מטמא מפני נקבין. נסתחמו נקבין. מטמא מפני חפין. נמלו חפין ונסתחמו נקבין. או שפרצו זה לתוך זה (פז). מהור (פח). ח"ג. ח גומו דר"ג גבו. בו ג"ל ז"ג. מסכת

שני קוים דבוקים. שוב אין הבדל בין זה לזה אלא כפי שיטתו האדם זה לנפון ומערב או דרוס ומערב. או דרוס ומזרח. ואין נקבים כשיני המנועול ופותח : או שפרצו זה לתוך זה. שלא יעילו כוה

שונה ומה עליו בו ביום וכו' נחן אומר כלי מתכות שנטמאו ושברו והתיבו והוזה עליו וכשבר והתיבו ישנה עליו בו ביום ר' יהושע אומר נכזהו אין היויה פחות מג' ו' וכוה נלע"ד שידוקק מילתיה דר' יהושע ששיטה דברי דכ"פ מדבריו דר"ש במתני' : בפ"ה ר"ע ז"ל. דר"א כרשב"ג ס"ל אמר המלקט נראה שה' דברי עמנו ז"ל : **ה מפתח של ארנובה**. זו היא ארנובה ושל גס כלורה יגמל כך ג' הרמב"ם ז"ל : בפ"ה ר"ע ז"ל. כמין טון כפופה שלנו לנפון

י כ י נ

[רב"א] : (עב) קודם שצירה : (עג) ד"ל כרשב"ג [פי"ה ח"א] דעסע טומי"ט הוא משום גזירה ששהכח מי טהרה. ומש"ט כזהו באתם. או ליכא הך גזירה וכו' נמי דהפסק השבירה והקון. מהני כהפסק הימים שבין הוזה להוזה. מידה הפסק שצירה לחד או תקון לחד גס לר"א לא מהני. הדע. דל"כ הו"ל לזנקט רבותא. בזהו הוזה ראשונה או שנייה בשעת שבירה. דהרי לדידה מהני טהרה בשבירין כברישא [חז"ק] : (עד) ואין מועיל הפסק שצירה והקון : (עה) ר"ל מפתח שנקים באמצעיתו כעין כך ברע. והוא בהמונת דרוקקער שלנו : (עו) ג"ל מפתח של ארנובה היינו שמונתו כארנובה. דהיינו שבמקום עקמימותו הוא ענוול כדרך כורע. ולהכי כשנשבר במתנע ארנובה. אפ"ה מדהוה ענוול. עדיין נשאר בכל חלק קצת שיפוע בקצו : (עז) דאף כשנשאר קצת עקמומיותו בקצו כדי לתחבו בחזר שדלתה גנד המסגר. עכ"פ איט ארוך כל כך עד שיגיע לפניו גנד הבריח להטחיקו לאחור ולפתוח ע"ז המסגר : (עח) דסס הבריח שבתוך המסגר. הוא סמוך למקום התיבה המפתח.

י כ י נ

להכי חף שחלקר החלק הנחשב שבמפתח. אפ"ה יכול לפתוח בו. ולרבעין כיון דעיקר לורך המפתח. היינו כדי לסגרו ולפתחו להדלח מבחוץ. ולהכי כשהנעול העיקר בעל הטפילה [כפ"ט מביחלן] : (עב) ד"ל אב"ל א"ס המפתח עשוי כמין גס ויוניה שהמונתה כוה : והיינו שזיית עקמימותו אינו ענוול רק יש שם עוקן : (פ) כשנשבר שם במקום הויה. ומדאינו ענוול שם. לא נשאר בכל חלק קצת לתחבו בחזר שדלתה. ולא חזי למידי : (פא) בחלק ח' שבהמפתח של גס נשבר מתוך גמנו. (פב) שניים או בליטה שבו שניים (פ"ה פ"ה סי' י"ג) והשניים הללו אחוים חוץ נקבי הבריח שחך המסגר ויריחוהו לאחור ויפתחו המסגר : (פג) ר"ל או שכנאר בהחלק האר"ה נקבים שבו נכנסים השניים של הבריח. ועי"ז יוחזר הבריח הנלחח לאחור : (פד) דעדיין חזי למילה. וברישא דאמרינן טהור היינו אהו חלק שאין בו חפין ונקבים : (פה) דיש בו נקבים וחפין. כדי לפתוח בו מסגר כוה וכזה. ויטלו החפין ובשאר הנקבים. עדיין מק"ט. חף דלא חזי כבתולה לב' מימי מסגרים רק למין ח' : (פו) כשהעקמו יחד : (פז) חף

אלא דרשב"ג לא מודה לח"ק בשאר טומאות והכא דבטומאת הפסח היא אחוה נמי כח"ק. וי"ל כפי' דפי"ה דח"ק דרשב"ג חייש שמה יאמרו כשם שצירה מטהרת בלא הערב שמש כך ענינה וכו' ורשב"ג לא חייש שילמדו ענינה מצירה דז"ל קרי בו רב הוא. והשתא כיוח דר"א ע"כ ס"ל כרשב"ג לנשאר יאמרו לא חיישי' אלא דחייש שבתנעול חודת מי טהרה שלא יבא לפגוע לכהר עכילה והוזה אלא ע"י שצירה. והלכך מיקל הכא בימי דרשב"ג ח"ל להמתין שלישי ושביעי כיון דמתקיים מצות מי טהרת וכו' לא חיישי' דאילו לח"ק דחייש שמה יאמרו ה"ל אין להקל בשצירה לענין הימים שמה יאמרו עכילה וכו' והיינו נמי שמה יאמרו וילמדו מצירה לענינה. ובזה יש ליתן נעט לבקרת הרמב"ם דלמריך שמי הוזה שיהיו שלמים אחר השבירה וההיתוך או קודם השבירה. כיון דר"ל חייש שמה יאמרו ח' נימא דההיתוך מפקיק בין ההוזה. אלו למימד דעכילה נמי כהרע בין שמי הוזה : **ה מפתח של ארנובה**. ל"ל פ"י משנה ע"י הבריח שחוזר ונכנס הנקב המסקוף. וחסו מנע"ל של ארנובה בלא ארנובה כ"י יהודה שהוה פותח בו משמים כיוון כמות היות א"ס נסגר לאחר כניסתו שם א"ל לארנובה שהנדיח גלוי לפניו אלא שצריך לדחוקו לאחוריו להוליאו ממך והמפתח בלא ארנובה דא"י לכך לדחוק את הבריח. ושל גס הוא המנועול שאיט קטע אלא תגוי ובכניסת האדם אל היות נסחלק המנועול ואינו נסגר הפתח עוד והוא הנקרא בלבונו העני"ל של"ח והייט דלא פליג זה ב"י שאין שם תכנים ענינה ופותח : דהו"ו חפין ונקבים עמ"ל. ל"ל דלמפתח דר"ש קאי של ארנובה שא"ס היו בו מתלחמו שני תשמישים ויכול לפתוח בהפין לבד וכן נקבים

מסנת. סה"ל: והאפרכס
עס פ"ק הלכה טז

תוספות חדשים
[במשנה] שלשה קנינים
ג' דבסא לא תלקו ביש
וכ"ה. משאל' נשחט דלגיו
ב"ה. גם נקט מלמטן דלגיו
שחטים הן זו ע"ג זו.
והתחתון נקבו דקין יותר
מן העליון. הר"ם:

אלהיו רבא
ואי קת עומא עליהו
בשעת שכיבה להכי מהניא
הוא דשעת שכיבה (שהן).
וב"י סבר לין עומאיה אלא
אם געט נהן כשן שלימים
ובן לין מיעשרין עומא
בהאם אלא הא עליהן
כשן שלימים שאין עומא
ואין טורא בשברין. והר"ם
קאמי הוא עליהן פלוגתא
אחרת דלגיו ר"ל ור"י:

תום אנשי שם
למה הזכיר לפון ומעבר שזה
לא יבשר לכל ה"פ' שהזכיר
כאן אלא לפי הר"ב כפי
שנארו גמדות עס וגם מ"ס
דרום ומורת לא איש אלא
לפי הר"ב כפי שז"ר כאן
דל"ס כמ"ל אלא לא לפי
מה שז"ר כאן ובגמדות
עס. ובד"ה הגיהו לפון
ומרת אלא נד"ק ח"י פ"ה
שהוא לפינו ור"י:

נתחצו הנקבין שנגעים זה בזה: מסנת של חרדל. כמין
נפה של מתכת שהחרדל נתון בה ומסתן וקולטת את הפסולה:
מלמטן. בשולי המסנת משפירו בה ג' נקבין ונעשו שלשתן
נקב א'. הו לא חויה לטן בה: *אפרכס. כלי של ריחים רחב
מלמטה ומיאר והולך מלמטה ונתנים
בו חטים והוא מניח אותם קמטא
קמטא ברימים:

מסנת של חרדל (ה). שנפרצו בה שלשה
נקבים מלמטן (ע). זה לתוך זה. מרורה (ז).
והאפרכס (א) של מתכות. שמאזה (ב):

* גז"י ארפכס ור"ס גר"ס ור"ס

הוא קו העליון. וחי' באורכו הוא קו הזקופה [ועיין [גפ' הר"ב] גמ"ז פרק כ"ח]: והאפרכס. פי' הר"ב כלי של ריחים כו' ונתנים
בו חטים כו'. וכ"כ הרמב"ם. וכן פירש עוד הר"ב והרמב"ם. גם הר"ם בסוף מכליתין. וקשה לי על הר"ב שבמ"ג פ"ד דב"ב פי' הקלת.
אפרכס שטושין סביב לריחים לקבל הקמח כו'. וכ"כ עוד בקלה דהנן במ"ג פ"ד דובים. אבל ע"ס לא כתב שהוא אפרכס.
וראוי שהרמב"ם [ע"ה] מפי' קלת כפי' הר"ב. ומשמע אפרכס. ולפיכך אי אומר שהר"ב הרכיב שני פירושים ואינם עולים כאחד.
דמה שפי' עס על קלת אפרכס. לשון הרשב"ם הוא. ואיט מפרש שהוא לקבל קמח כהרמב"ם אבל פירש מרמז"ל בלע"ז. וכן
פירש"י בריש מגילה דף ג על אפרכס דהתם. שהצילו הר"ב והר"ם לק' בסוף מכליתין לראיה לפירושם שהאפרכס הוא כלי
כו' ונתנים בו חטים כו': של מתכות עומא. ש"ס לו עס בפני עממו. הרמב"ם ספ"ט מהלכות כלים:

מלמטן
זה"ל: מלמטן. פי' לאפוקי מן האדמין אלא הר"ם ו"ל פי' מדקתני מלמטא
משמע שחטים הן זו ע"ג זו והחתון נקבו דקין יותר מן העליון ע"כ:
מלמטן זה מצד זה. קד מלמטי מוגה. וכן הגיה ר"י יוסף ז"ל.

יבין
אבל בפירוש הגפה התחזקה. אע"ג שיטקה בגפה העליונה מפרורים
הגסים. אפ"ה לא הועיל כלום. דעדיין ירד מתוך המסנת התחזקה
החומץ מעורב עם החרדל דרך הכרעים: (ז) מדלא חזי הו לסיטון:
(ח) רומפס בל"א. שחוטבו יהנו החיטין כשירצו לטמון בין אבני הריחים
שהתה האפרכס. והוא כמין מרובע שרחב למעלה ורז מלמטה: (צ) נ"ל
דקמ"ל דלע"ג דאפרכס זה מפולס למטה. ואין לו ב"ק הא"ל כמתכת
המשמש לאבן הריחים ולא יק"ם להכי השמיטין דתניית החיטין להאפרכס
תשמים שלם הוא לבר.

משינה
האפרכס של מתכת עמאה. וכתב הרמב"ם שיש לה עס כפי פ"כ ואכ"ג
דכלי קבול ח"ל ביהא לנהן עס בפני עממו כדפי' פי"ח האפרכס נמי מקבלת.
מ"מ לא חשיב כלי קבול הואיל שאינה מחזקת במוכה מה שמכניסין לה
ומוליאה מיד וכ"כ הרמב"ם בסוף מכליתין באפרכס של זכוכית וכן מוכח
לעיל פ"ב גבי תשפך:

הלכתא גבירתא כללא דפרק יד
פ"ד משנה א שיעור הרעיו או הנקב של כ"ס שיסתור ע"ו. הוא. כשאין הכלי
עוד ראוי לחשמישו דמיעקרא. אם חסר הבסי מהכלי בתהלה.
אפ"ה כבר מק"ס. אבל כל כלי מתכת בתהלה שחפר לו עדיין שאר מעשה אומן
אין מקבל סומאה:
משנה ב כפתר שבראש המקל או הסמטות. הקסנת שבראשו שזה וזה עשוי
כדי להכות בו בכה מק"ס ענין המשמש למתכת. אבל בעשן לניו
דינו כששופי כלי עץ. אבנם חפוי מתכת שבקצה התחתון של מקל שלא יתקרב
מהארץ. דל"ל כמתכת המשמש לעץ. וברדה החפוי מתכת תהלה כלי לא נתבטל
ע"י שתחבו על קצה המקל. רק כשחיתכו שם בסמטות בשפתותיו. אע"פ שלא
נתקב הכלי ע"י המסמרים:
משנה ג כלי מטולס ומשמשין בו לתקן הקרקע או לנחל המחובר לקרקע לבנות
או לפרוק לא מחשב ע"ו מתכת המשמש לקרקע. מתכת המשמש
לעץ. אף שאינו מרובר לעץ ה"ל משמש לעץ. שלשלת שמתובר לדלי גדול. רק
עד ד' משהים ה"ל חיבור. ובמתובר לדלי קטן עד י"ח ה"ל חיבור. וזה וזה
שייבא א' כשנמא חיבור. כ"ס שקבעה בקרקע באופן שמוקת לחיכים שם.
אית מבטלו בקרקע ומק"ס. כמ"ו כלי אפ"ה מראין לו שם בפי'. דין כשמיחד
הכמ"ו לתשמיש לעצמו:

משנה ד כלים הסמאים שבעגלה נמנו כאן. ואפי' המסמרות שנעשו בו לחבר
הפרקים תשמישן חשוב. ולא חשבו כאין לו שם בפ"ע:
משנה ה השחרין שבעגלה. כל שנעשה לניו העגלה. כלי בהמה שמשמש
לפגמים לאדם מק"ס. מידו אפ"ה באינה בת קיום אפ"ה. סוף שששי
להכות בכה. להכי אפילו אין חרדו מחרד כראוי מחשב נגמר סלאכתו. משא"כ
סכין שעשוי לחתוך בנתה לא מחשב נגמ"ל עד שחידדו כראוי:
משנה ו כמ"ו שאפ"ה. שעשה בו מראה. המראה מבטל הכסוי ומק"ס. מראה
אפ"ה רק בשראה בו רוב הפנים:
משנה ז כלי מתכות שנשבר חוור לשוי' ששנתקן. אבל אפ"ה לפרע. וגם הוא
ושבילה אינה מועיל לה רק בשכבר נתקן. וגם השבירה ותיקונו אינו
חשובים כהפסד ימים שצדיקין בין הזאה א' לב':
משנה ח כלי שנתבטל ע"י שבירה משמישו. אף שמשמש עדיין ברוחק
לתשמישו בתהלה. אפ"ה אפ"ה. אבל במשמש עדיין בתשמישו
שבתהלה רק ברוחק קצת מק"ס. מסנת מתבטלת כשנפרץ בה הגפה התחתית
ג' פרצות. אפרכס לא מחשב כמתכת המשמש לריחים של אבן או של עץ או
כמשמש לב"ע העשוי לגרות:

דרדר. מ"ח ע"ג: ב ארבור.
מ"ח ע"ג: ב ארבור.
מ"ח ע"ג: ב ארבור.

תוספות הדרשים

בר"ג ד"ה עריבת וכו'
בר"ג יודע. וכו' הרמב"ם.
וזמירו פ"ג מה"כ הל"ב ב'
נ"ב בל"ג טעורס המחוקקים
מ' ס"ה לא חשיב עריבת
נע"ה ב"ו"ע ותמיה ל' שבע
הת"ע לא הרגיש נוס :

תום אנשי שם

פסוק ואלו היו כולם עגלות
ס"י הגודש מחוק ומר וכו'
ל' דל"ג ה"י חמיות וכן
נח"מ ס"י ל"א מ"י ש"ב
כל"י באופן הר"ל וכו' חמיו
שחמיו דכ"ס כ"ב ו"ע.
ס"י(י) וכו' מהר"ש ב"י
שם שפ"ג נוס. וכו'.
בשנת ד' ל"ג אמר כמאן
כה"ל תנא כו' ולכאורה ק"ה
ל"ג באופן הר"ל וכו' חמיו
דה"ה דמ"ה שחמיו דמלמין
דכ"ס ד"ב פ"ג ע"י
דאמר שם וכו' חמיו
על חמיו נוס. ג' חמיו
(והטעם) וכו' חמיו
וכ"כ לק' רפ"ח וכו' חמיו
כ"ג נחמיו פ"ג מה"כ
ס"ד ול"ג מה שכתבתי לא
יהיה הגודש כל"י כו' חמיו
וכ"כ לא יחזיקו כו"ס
ב"ש. (ד"ס): ב"ר ס"ה
דרדרו ט' פ"י טו"ס.
ה"ל לכתוב ליתא כו"ס וכו'
ב"ר ס"ה וכו' חמיו
גם ר"מ ס"ל כ"י חמיו
למה חק אין כו' חמיו
ל"ג ב"י חמיו טע"ה
שמולין בעגלה ח"י ש"ח
כ"ה(י"ג) ועוד י"ג לנדק
דכ"ה ח"י ל"ג חמיו
יחמיו נכשיות דדרדר

עריבת בע"ה

כאשר תחזיק מ' סאה בל"ג הרמב"ם: ב ארובות
של נחומים. לשון הר"ב לוחות שהנחומים עורכים כו'. ונראה
ול"ג חמיו פ"ג מה"כ חמיו נמי חמיו לוחות ולא כפי' המדק פ"ג

שלמה

קסא דחמרא גד' לומי דכפרין אין מעמידין הר"ש ז' וכו' בללל
אשכנזי ז' הני וקוסת בני ז' אחר ה"ה: ובור ספינה קבנה.
נראה ל"ע דהיינו ספינה הירדן המזכרת בשנת פ"ק ט' ד'
פ"ג סאה ספינה קבנה שאינה יכולה לילך בלמעשה ה"ה גדול רק בירדן
שהוא נהר קטן. וזירושלמי פ' במה שומין עריבת הירדן למה היא עמאה
מפני שממלאין פירות ומוליכין אותה מן הים ליבשה וכן ה"ה ע"כ.
אבל אי אפשר לומר כן דמי הירדן מים מתוקים הן ואין לרביין לנשות בור
בספינה העוברת דרך שם: שאינם עשויין להפלט. גרסי': ב ארובות.
בכ"ה וכן לוחות זרות דגריס ארובות ב"ה פ' עריבת שלשין חמיו חמיו

דגריס

דגריס

יביין

מחד לשרות בתוכה עורות רבות בביד: יח) כולן חסובין מהתלולין כשק
אפי' כשהן מלאין מ"ם: יט) ר"ל כל הקך כל עיקר עלולין הוא רק כשהן
מלאין: ב) דחשיב רק הטהורין. ש"מ דשאר כל הכלים. אף שמקבלין מ"ם
ומושכן רחב. אכ"ה מק"ט: בא) דחשיב רק העמלין: בב) שלא הזכיריה
שתיין. ורגילה לחזיק מ"ם ומשבה רחב לר"מ מק"ט. אף שמחוקקת
כו'. ולר"י אמק"ט כשמחוקקת מ"ם: בג) הן דפין שלשין עליהן לחס:
אפי' חמיו

אחרונה

ע"כ בשום ענין להשחמה זו במילוחו קרוב לודאי הוא ואינו נשק וכו'.
ור"מ לפעמים דמיש למיטעיה בכל דוכתא ולרדיו' אפי' כספק כי הוא חייבין
דאפי' אין בשה"כ רגיל בכך חיישי' למיטע. וא"י קשיא לך היכי. אפשר לר"ת
מעמח מדרבנן נספק. הא כספק עומאה לא שייך חומרה דרבנן דאי ברה"ט
קמח מדאורייתא דילפי' מקוסה. ואי ברה"ט אפי' מדרבנן סוחר. וי"ל דכספק
כי הוא דהעומאה ודאי ודאי א"ה כספק עומאה אף ברה"ט עמח מדרבנן ושורפין ודמי
לשע"ה דהעומאה ודאי דהערות מ"ה פ"ג על ודאי מעט וספק עומאה שורפין.
ודוקא ספק מעט ברה"ט עמח ודאי פ"ג טעם הדברים: דדרדר עגלה. מדברי
הר"ב נראה שלכן נקראת דרדר עגלה שפשיה לפלגלה בעגלה ובשורים. ואין
כראה כן חוקיה דנפת ד"פ דייק סה"ה ממלתי' דל' יומן דלעול פ"ג שורים
שמי' לעולל וחמתי' לא עידי' חמתי' דדרדר עגלה. אלא שנקראת כך אפי' דל'
שאין מעללין פ"ג עגלה אלא פ"ג בלגלים הקבועין בה או שאר חמיו:
שאין עשויין אלא לעולל בהם בשבת. כלומר כשהם מלאים וכו'. הרמב"ם
במחור אכל חמיו עשויין לעולל מלא אלא פעמים מלא ופעמים חסר עשויין
כמ"ה הכות"ד. וי"ל שגם הרמב"ם כן דעתו וכו'. וכל עשויין לעולל מלא וריקן
כשק אפי' מחזיק תמיה סאה עמח. סוכתו לעוללו מלא כמו ריקן וכשק
עשוי עיקרו לעוללו מלא. ואינו תמיה על מהר"ש שפ"ג שאין עשויין אלא
לעולל בהם שבתו אפי' דבר מועט. וא"ל לומר כן דהא צפויין עשויין
לעולל מלא דוקא. ועוד ל"ס מעגלה פ' בני עשיר ד' ל"ו לחמיו רב"ל וריקן
חינותא וזאתהוה על החזון לחזן בפני המת דכלי העשויין לנחת חזן ח"ל הא
זמנין דמעללין לה כי מנח ס"ת פ"ג וכו' וה"ל מעלל מלא וריקן אמר אי הכי לא
אפשר ע"כ וחמתי' לא אפשר אפי' דזמנין דמעלל מלא כיון שאינו עשוי
תחלה לכן לא מיעולל מלא מחזיקי ואפי' אם נחמיו מיתב זמנין ח"ל נראה
שפשיה מחמתי' לעוללו טעם בל"ג דוקא: ב ארובות של נחומים עמתי'.
פ' חמיו

שיטלנו לחזן מלאין. אם בהיות אפשר להן שיהטעמו [וג"ל
שיחגללו. וכן לשון בפ"ג מה"כ] או שיהיה להן בית אחיה שיכולו
למושכס. או שהיו עומדים על עגלה והדומה לזה. הרמב"ם:
משחמתי' עשויין. מחמתי' אלא להתלול מלאין. ל' הרמב"ם ס"ס.
ולשון מהר"ם שאין עשויין לעולל אלא
מה שבתוכו. פי' זמנין שאין מלאין
אלא יש בהן קלח ומטלטל ספיר. וכן
דרך כל אלו לעולל וקסמות מלמיה
אין רגילים למלאהוין ומטלטל כשיש בו
קלח וכן עריבות העבדן. ובור ספינה
קבנה. שאין נכסיהם בה הרבה בני
ח"ס. על כן אין טעמים בו מים צבור
כי אם מעט. והייט דקאמר לחזן
עשויים לעולל אלא כמה שבתוכו.
דהייט דבר מועט. ע"כ: המקבליים.

שטמאין יד). דברי ר"מ. רבי יהודה אומר.
דרדר עגלה (ס). וקוסמות המלכים (ס).
ועריבת העבדנין (י). ובור ספינה קבנה.
והארון. אפי' שמקבלין. שטמאין (י). שאינן
עשויין ליטלטל. אלא במה שבתוכן (ס).
ושאר כל הכלים המקבליים (י). שהורין.
ושאינן מקבלין (י) שטמאין. אין בין דברי רבי
מאיר (כ) לדברי רבי יהודה (כא). אלא עריבת
בעל הבית (כ): ב ארובות של נחומים (כ)

מבאיות
דרדרו ע"י דרדרו. ליטלטל ככל
הד"י לפ"ג.

עריבת בע"ה. כאשר תחזיק מ' סאה בל"ג הרמב"ם: ב ארובות
של נחומים. לשון הר"ב לוחות שהנחומים עורכים כו'. ונראה
ול"ג חמיו פ"ג מה"כ חמיו נמי חמיו לוחות ולא כפי' המדק פ"ג

עריבת בע"ה

כאשר תחזיק מ' סאה בל"ג הרמב"ם: ב ארובות
של נחומים. לשון הר"ב לוחות שהנחומים עורכים כו'. ונראה
ול"ג חמיו פ"ג מה"כ חמיו נמי חמיו לוחות ולא כפי' המדק פ"ג

שלמה

קסא דחמרא גד' לומי דכפרין אין מעמידין הר"ש ז' וכו' בללל
אשכנזי ז' הני וקוסת בני ז' אחר ה"ה: ובור ספינה קבנה.
נראה ל"ע דהיינו ספינה הירדן המזכרת בשנת פ"ק ט' ד'
פ"ג סאה ספינה קבנה שאינה יכולה לילך בלמעשה ה"ה גדול רק בירדן
שהוא נהר קטן. וזירושלמי פ' במה שומין עריבת הירדן למה היא עמאה
מפני שממלאין פירות ומוליכין אותה מן הים ליבשה וכן ה"ה ע"כ.
אבל אי אפשר לומר כן דמי הירדן מים מתוקים הן ואין לרביין לנשות בור
בספינה העוברת דרך שם: שאינם עשויין להפלט. גרסי': ב ארובות.
בכ"ה וכן לוחות זרות דגריס ארובות ב"ה פ' עריבת שלשין חמיו חמיו

דגריס

דגריס

יביין

מחד לשרות בתוכה עורות רבות בביד: יח) כולן חסובין מהתלולין כשק
אפי' כשהן מלאין מ"ם: יט) ר"ל כל הקך כל עיקר עלולין הוא רק כשהן
מלאין: ב) דחשיב רק הטהורין. ש"מ דשאר כל הכלים. אף שמקבלין מ"ם
ומושכן רחב. אכ"ה מק"ט: בא) דחשיב רק העמלין: בב) שלא הזכיריה
שתיין. ורגילה לחזיק מ"ם ומשבה רחב לר"מ מק"ט. אף שמחוקקת
כו'. ולר"י אמק"ט כשמחוקקת מ"ם: בג) הן דפין שלשין עליהן לחס:
אפי' חמיו

אחרונה

ע"כ בשום ענין להשחמה זו במילוחו קרוב לודאי הוא ואינו נשק וכו'.
ור"מ לפעמים דמיש למיטעיה בכל דוכתא ולרדיו' אפי' כספק כי הוא חייבין
דאפי' אין בשה"כ רגיל בכך חיישי' למיטע. וא"י קשיא לך היכי. אפשר לר"ת
מעמח מדרבנן נספק. הא כספק עומאה לא שייך חומרה דרבנן דאי ברה"ט
קמח מדאורייתא דילפי' מקוסה. ואי ברה"ט אפי' מדרבנן סוחר. וי"ל דכספק
כי הוא דהעומאה ודאי ודאי א"ה כספק עומאה אף ברה"ט עמח מדרבנן ושורפין ודמי
לשע"ה דהעומאה ודאי דהערות מ"ה פ"ג על ודאי מעט וספק עומאה שורפין.
ודוקא ספק מעט ברה"ט עמח ודאי פ"ג טעם הדברים: דדרדר עגלה. מדברי
הר"ב נראה שלכן נקראת דרדר עגלה שפשיה לפלגלה בעגלה ובשורים. ואין
כראה כן חוקיה דנפת ד"פ דייק סה"ה ממלתי' דל' יומן דלעול פ"ג שורים
שמי' לעולל וחמתי' לא עידי' חמתי' דדרדר עגלה. אלא שנקראת כך אפי' דל'
שאין מעללין פ"ג עגלה אלא פ"ג בלגלים הקבועין בה או שאר חמיו:
שאין עשויין אלא לעולל בהם בשבת. כלומר כשהם מלאים וכו'. הרמב"ם
במחור אכל חמיו עשויין לעולל מלא אלא פעמים מלא ופעמים חסר עשויין
כמ"ה הכות"ד. וי"ל שגם הרמב"ם כן דעתו וכו'. וכל עשויין לעולל מלא וריקן
כשק אפי' מחזיק תמיה סאה עמח. סוכתו לעוללו מלא כמו ריקן וכשק
עשוי עיקרו לעוללו מלא. ואינו תמיה על מהר"ש שפ"ג שאין עשויין אלא
לעולל בהם שבתו אפי' דבר מועט. וא"ל לומר כן דהא צפויין עשויין
לעולל מלא דוקא. ועוד ל"ס מעגלה פ' בני עשיר ד' ל"ו לחמיו רב"ל וריקן
חינותא וזאתהוה על החזון לחזן בפני המת דכלי העשויין לנחת חזן ח"ל הא
זמנין דמעללין לה כי מנח ס"ת פ"ג וכו' וה"ל מעלל מלא וריקן אמר אי הכי לא
אפשר ע"כ וחמתי' לא אפשר אפי' דזמנין דמעלל מלא כיון שאינו עשוי
תחלה לכן לא מיעולל מלא מחזיקי ואפי' אם נחמיו מיתב זמנין ח"ל נראה
שפשיה מחמתי' לעוללו טעם בל"ג דוקא: ב ארובות של נחומים עמתי'.
פ' חמיו

פחות: דרדר עגלה. חזית של עץ עגולה עשויה (*לוחות כעין
לוחין שטושין בארץ רומי). והע"פ שהיא גדולה כיון שהיא לעגלה.
מטלטלת מלאה וריקנית. דסבר האי הגא עלטול ע"י שורים שמיה
עלטול: וקסמות המלכים. כמין מגדל של עץ עשוי חדרים חדרים
שנותנים בו מיני מאלו וכלים של משקה.
והמלכים מוליכין אותו בעגלה שהולכים
בה: ועריבת העבדנים. עריבת של
עץ שהעבדנים שורין בה עורותיהן:
אע"פ מקבלין שטמאים. כלומר אע"פ
שמקבלין מ' סאה או יותר שטמאין.
כדמפרש טעמא שאין מטלטלים אלא
במה שבתוכן כשהן מלאים דרקללטול:
עריבת בעל הבית. לר"מ טמאה
דהוא עהורין קחשיב. למימרה דהני
דוקא עהורין. והשאר שטמאין. לר"י
טהורה דר' יהודה שטמאים קחשיב.
למימרה דהני דוקא שטמאין והשאר

טהורין. והלכה כרבי יהודה: ב (**ארובות של נחומים. לוחות
שהנחומים עורכים עליהן את הלחם. וזאת ספרים דגרסי
דכ"י לוחות נחום (** כ"ה ג"כ כ"כ ד"מ א"ל דכ"י חמיו ארובות כו' דכ"י עריבות
מראבת

לחמיו כ"י עץ עור נשק וכתבו
חמיו ז"ל בשנת פ' ר' עקיבא דף פ"ד
לחמיו נשק ככל דוכתא מה שק
מיטלטל מלא וריקן וכו' ולא נשק מה
גדל מיטלטל מלא וריקן אע"פ דנגד כתיב בני שק או עור או שק
ללא שייך למימרו הכי אלא משק כדכתיב וישי הם מריקים שקיים ע"כ:
דרדרו. מלאהו מוקד בשור"ק: וקוסמות. א"ת דגרסי קסמות וז"ת דגרסי
קסמות וי"ם וקסמות ונראה שהיא גרסה הר"ל ז"ל ונקד הסמ"ך ב"ר
קסמתי'. ופי' בערוך הוא גנין והגאון פ' מלאין קסמתי' דמורייתא בלומא

לחמיו כ"י עץ עור נשק וכתבו
חמיו ז"ל בשנת פ' ר' עקיבא דף פ"ד
לחמיו נשק ככל דוכתא מה שק
מיטלטל מלא וריקן וכו' ולא נשק מה
גדל מיטלטל מלא וריקן אע"פ דנגד כתיב בני שק או עור או שק
ללא שייך למימרו הכי אלא משק כדכתיב וישי הם מריקים שקיים ע"כ:
דרדרו. מלאהו מוקד בשור"ק: וקוסמות. א"ת דגרסי קסמות וז"ת דגרסי
קסמות וי"ם וקסמות ונראה שהיא גרסה הר"ל ז"ל ונקד הסמ"ך ב"ר
קסמתי'. ופי' בערוך הוא גנין והגאון פ' מלאין קסמתי' דמורייתא בלומא

תפארת

ממ"ם: יד) מק"ט ואפי' יש להם ג"כ שולים רחבים. חזקתן שהן עשויין
להתלולל במלוחו ע"י הרבה ב"ה. הם לא שידעין בודאי שעשויין לנחת.
דס"ל דרק ג' כלים הג"ל ששעורן ותמונתן ככל"הן עשויין לנחת: שו) חזית
גדולה שמונחת תמיד בחלול עגלה. ואינה עשויה לעולל רק ע"י שורים.
וס"ל עלטול ע"י שורים שמיה עלטול. והו"ל ספיר דומיא דשק:
שו) שראק. כמין ארגז שיש להמליים בכותלי מרכבה שלהן: יז) גדולה

שדס תיבס ומגדל ודכוותיהו שידוע שמונה אלו הכלים שאין מיטלטלין לעולם
במילוחו הני ל"כ עשויין אפי' אין מחזיקין אלא דבר מועט כיון שעשויין
שלא להטלטל מלא וכו'. הרמב"ם בחבורו פ"ג בדיא. והא דנקט בני שידע
וביבס שמחזיקין מ' סאה ה"ה אפי' אין מחזיקין כיון שעשויין לנחת. אלא האמת
אומר שעשויין לוחות גדולים. וה"ה איכ"ה כל שידוע שכלים אלו עשויין להטלטל
מלאין אין בהן חילוק ולגמלא עמתי' אפי' מחזיקין הרבה והיינו דרדר עגלה
ומכרי דקאמר ר' יהודה. ובכל הני לא פליגי. וכי פליגי בנחם כלים שאין ידוע
הם נעשו להטלטל מלאים או לא וכו'. לר"מ דאפי' מקבלין עמתי'. וי"ל עמתי'
כיון דמקפא לן בהני כלים עמח נעשו להטלטל מלאין כ"י שורים כמו דרדרו
עגלה ומכריו והוי ספק דאורייתא ולחומרה אזלין. ולפ"י קשה דשפ"ה אמר
ר' מאיר ומ"ה דר"י דמסקי' כיון כל הספקות הללו. וי"ל דברי ר' לרבי
ר"י אלא עריבת בע"ה. ולכאורה הוא תמוה מאד דהא אמר' דפליגי בשאר
כל הכלים דמר אמר שאר כל הכלים אפי' מקבלין עמתי' ומר אמר דמקבלין
השורים והוי אמר נפק שאין צויהם אלא עריבת בע"ה. וי"ל דמתאין דאפי'
מחזיקי הייט מדרבנן כיון כל הספקות הללו. מדרבנן להתמיר. ובסוה"ד לר"י
מדאורייתא ומדרבנן מודה והשמה במאי פליגי ומאי צויהו. ולהכי אמר אין
צויהם אלא עריבת בע"ה. כלומר דכ"ה פליגי ומתמר בה ר"י אפי' מדרבנן.
ועמתי' דקחש עריבת עשוי' ליישת הפת ואין דרך בע"ה לפנות ארבעים סאה
פ"ה כח אחר גוס א"ה ספק דאורייתא וכו'. וי"ל דמסקי' נפקו בשב"ה ז' על
העגלה ולהכי נקט בע"ה דנחמיו ודאי דכ"ה לתלואת העריבת עשושה פ"ה
מנוכה ודך ג"כ להלוק מחמיו נחמיו נחמיו. אבל בע"ה אין דבר נכך
וס"ה דאפי' ספק אין כאן דכל דבר הרגיל וקרוב לודאי אינו נכנס בכלל
ספק וזה פשוט בנחמיו כדמ' דסוה"ד וכו'. וי"ל דמסקי' ד"ה ב' וכו'
המג"ל ס"י חמיו ס"י כ"כ וכו' הפני חמיו דכ"י הספקות. וה"ל כיון שאין דרך

ממ"ם: יד) מק"ט ואפי' יש להם ג"כ שולים רחבים. חזקתן שהן עשויין
להתלולל במלוחו ע"י הרבה ב"ה. הם לא שידעין בודאי שעשויין לנחת.
דס"ל דרק ג' כלים הג"ל ששעורן ותמונתן ככל"הן עשויין לנחת: שו) חזית
גדולה שמונחת תמיד בחלול עגלה. ואינה עשויה לעולל רק ע"י שורים.
וס"ל עלטול ע"י שורים שמיה עלטול. והו"ל ספיר דומיא דשק:
שו) שראק. כמין ארגז שיש להמליים בכותלי מרכבה שלהן: יז) גדולה

יביין

ממ"ם: יד) מק"ט ואפי' יש להם ג"כ שולים רחבים. חזקתן שהן עשויין
להתלולל במלוחו ע"י הרבה ב"ה. הם לא שידעין בודאי שעשויין לנחת.
דס"ל דרק ג' כלים הג"ל ששעורן ותמונתן ככל"הן עשויין לנחת: שו) חזית
גדולה שמונחת תמיד בחלול עגלה. ואינה עשויה לעולל רק ע"י שורים.
וס"ל עלטול ע"י שורים שמיה עלטול. והו"ל ספיר דומיא דשק:
שו) שראק. כמין ארגז שיש להמליים בכותלי מרכבה שלהן: יז) גדולה

תפארת

ממ"ם: יד) מק"ט ואפי' יש להם ג"כ שולים רחבים. חזקתן שהן עשויין
להתלולל במלוחו ע"י הרבה ב"ה. הם לא שידעין בודאי שעשויין לנחת.
דס"ל דרק ג' כלים הג"ל ששעורן ותמונתן ככל"הן עשויין לנחת: שו) חזית
גדולה שמונחת תמיד בחלול עגלה. ואינה עשויה לעולל רק ע"י שורים.
וס"ל עלטול ע"י שורים שמיה עלטול. והו"ל ספיר דומיא דשק:
שו) שראק. כמין ארגז שיש להמליים בכותלי מרכבה שלהן: יז) גדולה

שדס תיבס ומגדל ודכוותיהו שידוע שמונה אלו הכלים שאין מיטלטלין לעולם
במילוחו הני ל"כ עשויין אפי' אין מחזיקין אלא דבר מועט כיון שעשויין
שלא להטלטל מלא וכו'. הרמב"ם בחבורו פ"ג בדיא. והא דנקט בני שידע
וביבס שמחזיקין מ' סאה ה"ה אפי' אין מחזיקין כיון שעשויין לנחת. אלא האמת
אומר שעשויין לוחות גדולים. וה"ה איכ"ה כל שידוע שכלים אלו עשויין להטלטל
מלאין אין בהן חילוק ולגמלא עמתי' אפי' מחזיקין הרבה והיינו דרדר עגלה
ומכרי דקאמר ר' יהודה. ובכל הני לא פליגי. וכי פליגי בנחם כלים שאין ידוע
הם נעשו להטלטל מלאים או לא וכו'. לר"מ דאפי' מקבלין עמתי'. וי"ל עמתי'
כיון דמקפא לן בהני כלים עמח נעשו להטלטל מלאין כ"י שורים כמו דרדרו
עגלה ומכריו והוי ספק דאורייתא ולחומרה אזלין. ולפ"י קשה דשפ"ה אמר
ר' מאיר ומ"ה דר"י דמסקי' כיון כל הספקות הללו. וי"ל דברי ר' לרבי
ר"י אלא עריבת בע"ה. ולכאורה הוא תמוה מאד דהא אמר' דפליגי בשאר
כל הכלים דמר אמר שאר כל הכלים אפי' מקבלין עמתי' ומר אמר דמקבלין
השורים והוי אמר נפק שאין צויהם אלא עריבת בע"ה. וי"ל דמתאין דאפי'
מחזיקי הייט מדרבנן כיון כל הספקות הללו. מדרבנן להתמיר. ובסוה"ד לר"י
מדאורייתא ומדרבנן מודה והשמה במאי פליגי ומאי צויהו. ולהכי אמר אין
צויהם אלא עריבת בע"ה. כלומר דכ"ה פליגי ומתמר בה ר"י אפי' מדרבנן.
ועמתי' דקחש עריבת עשוי' ליישת הפת ואין דרך בע"ה לפנות ארבעים סאה
פ"ה כח אחר גוס א"ה ספק דאורייתא וכו'. וי"ל דמסקי' נפקו בשב"ה ז' על
העגלה ולהכי נקט בע"ה דנחמיו ודאי דכ"ה לתלואת העריבת עשושה פ"ה
מנוכה ודך ג"כ להלוק מחמיו נחמיו נחמיו. אבל בע"ה אין דבר נכך
וס"ה דאפי' ספק אין כאן דכל דבר הרגיל וקרוב לודאי אינו נכנס בכלל
ספק וזה פשוט בנחמיו כדמ' דסוה"ד וכו'. וי"ל דמסקי' ד"ה ב' וכו'
המג"ל ס"י חמיו ס"י כ"כ וכו' הפני חמיו דכ"י הספקות. וה"ל כיון שאין דרך

שדס תיבס ומגדל ודכוותיהו שידוע שמונה אלו הכלים שאין מיטלטלין לעולם
במילוחו הני ל"כ עשויין אפי' אין מחזיקין אלא דבר מועט כיון שעשויין
שלא להטלטל מלא וכו'. הרמב"ם בחבורו פ"ג בדיא. והא דנקט בני שידע
וביבס שמחזיקין מ' סאה ה"ה אפי' אין מחזיקין כיון שעשויין לנחת. אלא האמת
אומר שעשויין לוחות גדולים. וה"ה איכ"ה כל שידוע שכלים אלו עשויין להטלטל
מלאין אין בהן חילוק ולגמלא עמתי' אפי' מחזיקין הרבה והיינו דרדר עגלה
ומכרי דקאמר ר' יהודה. ובכל הני לא פליגי. וכי פליגי בנחם כלים שאין ידוע
הם נעשו להטלטל מלאים או לא וכו'. לר"מ דאפי' מקבלין עמתי'. וי"ל עמתי'
כיון דמקפא לן בהני כלים עמח נעשו להטלטל מלאין כ"י שורים כמו דרדרו
עגלה ומכריו והוי ספק דאורייתא ולחומרה אזלין. ולפ"י קשה דשפ"ה אמר
ר' מאיר ומ"ה דר"י דמסקי' כיון כל הספקות הללו. וי"ל דברי ר' לרבי
ר"י אלא עריבת בע"ה. ולכאורה הוא תמוה מאד דהא אמר' דפליגי בשאר
כל הכלים דמר אמר שאר כל הכלים אפי' מקבלין עמתי' ומר אמר דמקבלין
השורים והוי אמר נפק שאין צויהם אלא עריבת בע"ה. וי"ל דמתאין דאפי'
מחזיקי הייט מדרבנן כיון כל הספקות הללו. מדרבנן להתמיר. ובסוה"ד לר"י
מדאורייתא ומדרבנן מודה והשמה במאי פליגי ומאי צויהו. ולהכי אמר אין
צויהם אלא עריבת בע"ה. כלומר דכ"ה פליגי ומתמר בה ר"י אפי' מדרבנן.
ועמתי' דקחש עריבת עשוי' ליישת הפת ואין דרך בע"ה לפנות ארבעים סאה
פ"ה כח אחר גוס א"ה ספק דאורייתא וכו'. וי"ל דמסקי' נפקו בשב"ה ז' על
העגלה ולהכי נקט בע"ה דנחמיו ודאי דכ"ה לתלואת העריבת עשושה פ"ה
מנוכה ודך ג"כ להלוק מחמיו נחמיו נחמיו. אבל בע"ה אין דבר נכך
וס"ה דאפי' ספק אין כאן דכל דבר הרגיל וקרוב לודאי אינו נכנס בכלל
ספק וזה פשוט בנחמיו כדמ' דסוה"ד וכו'. וי"ל דמסקי' ד"ה ב' וכו'
המג"ל ס"י חמיו ס"י כ"כ וכו' הפני חמיו דכ"י הספקות. וה"ל כיון שאין דרך

שדס תיבס ומגדל ודכוותיהו שידוע שמונה אלו הכלים שאין מיטלטלין לעולם
במילוחו הני ל"כ עשויין אפי' אין מחזיקין אלא דבר מועט כיון שעשויין
שלא להטלטל מלא וכו'. הרמב"ם בחבורו פ"ג בדיא. והא דנקט בני שידע
וביבס שמחזיקין מ' סאה ה"ה אפי' אין מחזיקין כיון שעשויין לנחת. אלא האמת
אומר שעשויין לוחות גדולים. וה"ה איכ"ה כל שידוע שכלים אלו עשויין להטלטל
מלאין אין בהן חילוק ולגמלא עמתי' אפי' מחזיקין הרבה והיינו דרדר עגלה
ומכרי דקאמר ר' יהודה. ובכל הני לא פליגי. וכי פליגי בנחם כלים שאין ידוע
הם נעשו להטלטל מלאים או לא וכו'. לר"מ דאפי' מקבלין עמתי'. וי"ל עמתי'
כיון דמקפא לן בהני כלים עמח נעשו להטלטל מלאין כ"י שורים כמו דרדרו
עגלה ומכריו והוי ספק דאורייתא ולחומרה אזלין. ולפ"י קשה דשפ"ה אמר
ר' מאיר ומ"ה דר"י דמסקי' כיון כל הספקות הללו. וי"ל דברי ר' לרבי
ר"י אלא עריבת בע"ה. ולכאורה הוא תמוה מאד דהא אמר' דפליגי בשאר
כל הכלים דמר אמר שאר כל הכלים אפי' מקבלין עמתי' ומר אמר דמקבלין
השורים והוי אמר נפק שאין צויהם אלא עריבת בע"ה. וי"ל דמתאין דאפי'
מחזיקי הייט מדרבנן כיון כל הספקות הללו. מדרבנן להתמיר. ובסוה"ד לר"י
מדאורייתא ומדרבנן מודה והשמה במאי פליגי ומאי צויהו. ולהכי אמר אין
צויהם אלא עריבת בע"ה. כלומר דכ"ה פליגי ומתמר בה ר"י אפי' מדרבנן.
ועמתי' דקחש עריבת עשוי' ליישת הפת ואין דרך בע"ה לפנות ארבעים סאה
פ"ה כח אחר גוס א"ה ספק דאורייתא וכו'. וי"ל דמסקי' נפקו בשב"ה ז' על
העגלה ולהכי נקט בע"ה דנחמיו ודאי דכ"ה לתלואת העריבת עשושה פ"ה
מנוכה ודך ג"כ להלוק מחמיו נחמיו נחמיו. אבל בע"ה אין דבר נכך
וס"ה דאפי' ספק אין כאן דכל דבר הרגיל וקרוב לודאי אינו נכנס בכלל
ספק וזה פשוט בנחמיו כדמ' דסוה"ד וכו'. וי"ל דמסקי' ד"ה ב' וכו'
המג"ל ס"י חמיו ס"י כ"כ וכו' הפני חמיו דכ"י הספקות. וה"ל כיון שאין דרך

שדס תיבס ומגדל ודכוותיהו שידוע שמונה אלו הכלים שאין מיטלטלין לעולם
במילוחו הני ל"כ עשויין אפי' אין מחזיקין אלא דבר מועט כיון שעשויין
שלא להטלטל מלא וכו'. הרמב"ם בחבורו פ"ג בדיא. והא דנקט בני שידע
וביבס שמחזיקין מ' סאה ה"ה אפי' אין מחזיקין כיון שעשויין לנחת. אלא האמת
אומר שעשויין לוחות גדולים. וה"ה איכ"ה כל שידוע שכלים אלו עשויין להטלטל
מלאין אין בהן חילוק ולגמלא עמתי' אפי' מחזיקין הרבה והיינו דרדר עגלה
ומכרי דקאמר ר' יהודה. ובכל הני לא פליגי. וכי פליגי בנחם כלים שאין ידוע
הם נעשו להטלטל מלאים או לא וכו'. לר"מ דאפי' מקבלין עמתי'. וי"ל עמתי'
כיון דמקפא לן בהני כלים עמח נעשו להטלטל מלאין כ"י שורים כמו דרדרו
עגלה ומכריו והוי ספק דאורייתא ולחומרה אזלין. ולפ"י קשה דשפ"ה אמר
ר' מאיר ומ"ה דר"י דמסקי' כיון כל הספקות הללו. וי"ל דברי ר' לרבי
ר"י אלא עריבת בע"ה. ולכאורה הוא תמוה מאד דהא אמר' דפליגי בשאר
כל הכלים דמר אמר שאר כל הכלים אפי' מקבלין עמתי' ומר אמר דמקבלין
השורים והוי אמר נפק שאין צויהם אלא עריבת בע"ה. וי"ל דמתאין דאפי'
מחזיקי הייט מדרבנ

ג ים נפה . . .

תוספות חדישים
פ"ג (תרי"ח ד"ה) יום נפה
וכי' הכי"מ ע"כ. ועיין שם
בג"מ שכתב עמנו ודאיתו
של הראב"ד :

אלוהו רבא

פ"ו ב וכן המעריך
עמ"ה. נלאין דברי
הרמב"ם שהוא לוח אש
יערכו עליו הלחה להגוף
והר"ם קשה הא שפוטו כלי
עץ הוא ואינו מקבל כלום.
ועממא דלחיות וסודי
דפשוטי עליו עץ הפקל אינו
טעם אלא הוא מיוחד לכך
כמו שלהן וכוונתו זו.
וארבות וסודי על לחמיו
מיוחדין פן לקבול אכל של
בע"ח אינו מיוחד לכך.
ובסודי סודי וברכות לא
מחי משום דלחיות ליה
להשמיין לחיים להכי לא
מחי ביה יתוך אלא חי
בגפו עמ"ה מוד ליה קבול
דכלי קבול מ"מ עמ"ה וכי
נפרץ מוח אחת בע"ל קבולו
ועסודי. ובארבות סודין
וכרכמן מהני דמחיה לכו
ותו לא ויקול להו. ור"ם
מחזיק ע"כ בסודי דלחיותו
התקין סג' ג ים נפה.
כלי שמעיקין זו הקמת
שמעמדין ואחיה חתה הנפה
וקמה כנפה בתוך הכלי שלא
יכול המקמת לחון :

תוספות אנשי שם

ד"ה וכן המעריך כו'
והראב"ד כו'. היינו שר"ה
כ' שם הלוח שמעיקין עליו
מתעמא וכ' עליו הראב"ד
א"תה שבוט ע"כ והבין מן
בג"מ שטעם הראב"ד משום
דס"ל שכן דברי ר"ם ואחריו
נמשך הית"ע ולדברי ע"ה
מהלמודי תלמודיון נראה
שאין זה כוונת הראב"ד לחי
לא כ' סודת דבריו דלחיותו
זה שבוט אלא חי אומר זה
דלא כהלכתא או כיומא
וכיוצא בלבוש הללו אלא
לע"ד דחיותו י"ל להביט על
בג"מ מ"מ הימ"כ המעריך
דהנין שהוא הלוח שמעיקין
עליו וחמר שהוא שבוט
דבאמת כן דבריו של הראב"ד
בהשגות כסוד"מ מ"פ פ'
איה דבר שר"ה לו פ'
אחר כוונת ע"ה זה שבוט
כנראה מכתב דוכתי ועמ"ה
הראב"ד הכא דל"כ אע"ה
עמ"ה מ"מ מארבות דלעיל
דכל בע"כ סודי מה לי
לוח שמעיקין עליו החלות
כסודין כל"מ מ"ל כוח
שמעיקין עליו והלא עיית
א' אלא ס"ל דמי מעריך
הוא דבר אחר דהיינו מה
שפ' ג"כ הגוף והעין
הבואה הית"ע בדבור הסודין
לחיותו י"ל דהיה לוח זה
העין לערוך עליו היום נבוע
מסוד ומחירי וכל"כ סודו
מחי כלי אפי' של ע"כ
כמו ארבות כסודין. (ע"ה)
ד"ה המעריך כו'
ומעריך זו אה כקוקין
כלל וכל"כ ערוך. (ע"ה) :

וכן המעריך עמ"ה. אה"ן לת"ק להרמב"ם [ר"ם] פ"ה מה"כ :
והראב"ד מדברי ר"ם הוא : המעריך. פ' גאלן וכן ערוך. עץ
ארבו אמה ומרדן זו אה הרקיקה. הר"ם : ג ים נפה. פ' הר"ב
יריעה ארוגה משער טו. כ"פ הר"ם בשם גאלן וערוך והראב"ד כתב

על זה [בריש] פ"ה מה"כ. וז"ל וכן
משמעוהו ככ"מ אלא קזה הפרק כולו
אינו מדבר בלארוב. אבל נראה כי
הוא של עור כמו אותן של רופאים
וזו דברה המשנה החלה [כלומר
דבריש הפרק קמני כלי עור. הכ"מ]
ואפשר לי לומר דסחם ים נפה. משער עשויה. כדברי
וכיוצא בזה שכתבתי כבר בפרק דלעיל מ"ד [ד"ה והקשר] ובספ"י
[ד"ה לפסן] : וישל בעלי בתים [היא גורם לו] שיהיה עוהור. הרמב"ם : טמא מושב. אם
ישב עליו זכ כו' כדפ"ה הר"ב בסוף פרקין ולא ידעתי למה לא הקדים לפ' ככאן. ופסקו הר"ב והרמב"ם כר"ם : ויראה דס"ל לייכא
פזוגהא. ושננה בלשון מחלוקת לא קשה שהרבה כיוצא בזה הם וכתבתי קלמן בסוף כבורים. ועיין מ"ש בסוף פרקין :

מלאכת שלמה
הסמ"י : מפני שהבנות יושבות בתוכו. פ"ה הרמב"ם ז"ל לקבל
שם מה שיפול מראשם מבשמים ומר. תימא בתוספתא מפני מה נפה של
סלחין טמא מפני שהוא מחזירו לכלי ושל בעלי בתים טהור עד שיחזירו
בג"מ

ישראל

פ"ו (א) ול"מ ג"ל. מדלמא מייחי פזוגהא דר"ם לעיל דשל בעל
הבית טהור. שמע מיהו דר' שמעון אפרין מרוח אחד
קאי. ולשון התקינו דממעט עשהו זו מעשה [כלעיל פ"ב מ"ה] ה"ק אם
פרץ זו רוח א'. כדי לקרוץ עליו הצלק. שכן דרך הקורץ לנזיל לגפס הנד
של הסרידה שהוא לפניו וממך לגוף האדם הקורץ. כדי שלא יעכב הנפוף
אח ידיו במלאכתו. ולפיכך ע"ה נעשה זו זורת כלי. ורשב"ם ס"ל דדוקא
בסודין זו דבר מחשב מעשה להחזירו כלי. ולא בקלוקל מה שהיה בתחלה :

אחרונה

יורדן ליד עומאה במחשבה. דת"ק ס"ל דוקא מה שהוא כלי אלא דאיתו מקבל
עומאה כמו בעצת בהמה אם חשב עליה לאדם מקבל עומאה. אבל מה שאין
עליו זורת כלי כמו ארבות וסודי של בע"כ לא מהני בהו מחשבה לשווי' כלי
ובע"י מעשה. ור"ם כבר דלהא נמי מהני מחשבה. וזו הא דפ"ה פ"ב מ"ו.
וכן משמע מלשון התוספתא שכתבנו לעיל בני ארבות של בע"כ טהור עד
שיימדנו לכלי ע"כ ודברי ר"ם הם כמ"ל אלא דייחוד מהני לשווי' כלי לר"ם :
ג ים נפה. פ"ה הר"ב יריעה ארוגה משער וכו'. וכלים העשויים משער בהבטה
מיעמאין כדלמני' בפ' במה אשה ד' ס"ד מנין לרבות דבר הבא מנכב הסוס
ומנכב הפרה וכו'. ונראה דהבא דקרי לה ים נפה וכלל דוכתא קרי לה נפה
סחם וכן במתני' דלקמן. דכלל דוכתא מייחי שמחונרת היריעה עם העין
שקבינה והבא מייחי שיעלה היריעה מן העין והיריעה לנדה קרייהו ים ויינו
דמילין הבא מן של קילמין לשל בע"כ. שהקילמין שהן מניפין מדיר בכל ים
דכין ליעול היריעה לנכסא ולנקוטה מתעונות הסודין והבאק שבמטה. ולהחזיר
אחי' ותמחלה עשויה בדרך זה שיעוכלו ליעולה ולהחזיר. ושל בע"כ שאין
תשמישה מדיר אינה עשויה. תמחלה לכן שיעוכלו ליעולה. והלכך אם יעולה
בעלה מבני. וכן איצא בתוספתא של קילמין עמ"ה עמ"ה מחזירו לפני' ושל
בע"כ טהור עד שיחזירו ע"כ ויראה דשל בע"כ שאין עשויה תמחלה לכן אין
הדיוט יכול להחזיר ולכך עסודי. ויש לתמוה על הרמב"ם בחבורו פ"ה שפירש ים
נפה הוא כלי עץ שמקרוץ עליו הסלת והשמיע דין התוספתא בני בע"כ שטבור
דהיינו עד שיחזירו. וזה תמונה ודאי דביריעה מייחי כפ"ה התפסדים ז"ל :
טמא מושב. וממילא עמ"ה נמי בכל הסומאות שכל התעמא מדרס מטמא
עמ"ה מת : ש"הבנות יושבות בחבורו וגודלת. בקלמא ספרי תוספתא הניכסא
שהבנות יושבות בחבורו בסודיה כלי וגודלת ע"כ ותמונה נמי דביריעה לנדה
מייחי ושל בנות עשויה נמי ליעולה לנכסא ומעטוניתא דרישא והוי בגל סילמין
והא דלא קלמא ר"י סחם אף של גודלת עמ"ה משום דבעי למימר דקמא אף

קורץ עליו את הצלק ולהולך עליו מקרלות לתור טמא ואין הלכה
כר"ם : ג ים נפה. יריעה ארוגה משער להוליא את הסלת נקי מן
הסודין. ולפי שיש סביב היריעה זר של לוח גבוה נקרא ים. כמו
שם סביב הים יבשה : שול מלחים. צוררים הסלת : גודלת. האשה

שגודלת וקוסרת שער הנשים : מפני
שהבנות. הגערות בשעה שגודלות
ראשן מושיבות אותן בתוך ים נפה
לקבל שם מה שיפול מראשן מן
העפרותיה וערבונותא דרישא והלכה
כר' :

ע"כ. והרמב"ם מ"פ. ים נפה. יעשה סהר מרובע מעץ יעופו בו הקמח כו'. ואפשר לי לומר דסחם ים נפה. משער עשויה. כדברי
הגאלן והערוך אבל ככאן מיידי בשל עץ דדבר הלמד מענינו הוא. וכיוצא בזה שכתבתי כבר בפרק דלעיל מ"ד [ד"ה והקשר] ובספ"י
[ד"ה לפסן] : וישל בעלי בתים טהור. ואין ספק שהמונה זה של בעלי בתים [היא גורם לו] שיהיה עוהור. הרמב"ם : טמא מושב. אם
ישב עליו זכ כו' כדפ"ה הר"ב בסוף פרקין ולא ידעתי למה לא הקדים לפ' ככאן. ופסקו הר"ב והרמב"ם כר"ם : ויראה דס"ל לייכא
פזוגהא. ושננה בלשון מחלוקת לא קשה שהרבה כיוצא בזה הם וכתבתי קלמן בסוף כבורים. ועיין מ"ש בסוף פרקין :

י כ"ו

פשוטי כ"ע העשויין לקבלה שמק"מ (א) : (א) מעריך. הוא לוח שערוך
עליו הכרך לתקט כראוי ערס שירי' לתור. ולהר"ם מעריך הוא עץ
קטן כמקל עב ועגול שמרדדן בו ריקוקין רחלל האלץ בל"א : (א) מעשוי
לקבלה [ובזה שהקשה רב"א להר"ם הכי בל"ל האלץ אינו עשוי לקבלה ב"ל דגם
הוא עשוי לקבלה שטמאין עליו הריקוקין להריץ להטור. וכמו שאנחנו עושין
בשנאפה מ"מ לפסן]. ולרבין דוקא כשמניח עליו סוס דבר שיטח שם כעל
שולחן וכדומה מחשב עשוי לקבלה. אבל בשעשוי לעללל סוס דבר ממקום
למקום. לא מחשב עשוי לקבלה. וכדלכתבן בקנה מלאוים [פ"י מ"ג]
דא"ע שהולה זו דבר לשקלו אמק"ט רק משהו אונקלויות שזו : (ב) הוא כלי שמעמידן תחת הנפה. כדי שהסלת שירקב בהנפה לא יתפור לחון.
ואין לו רק דופן סביב ולא שוליים : (א) עשוי סלה : (ב) ג"ל דמשהו שהסלת יקר. להכי מקפיד המעריך גם על הנעט שנשאר דבוק בדופן
הכלי כשירקב לחוה. ולהכי מלקטו משהו. ומח"מ הו"ל כשפוטו כ"ע העשוי לקבלה : (ג) דבע"כ אין אומנין כל כך לעשות סולת נקי.
ומעריךין רק קמח פשוט. ואין דפעה של ים נפה שלהן עשוי לקבלה. דאין קמח חבוב כל כך שיטריח ללקטו ממה שנדבק ממנו בדופן הים.
דהבע"כ אינו משתמש בהים רק להגן שלא יתפור הקמח לחון : (ד) הוא ג"כ כים נפה הכ"ל. רק שיש בחובה נכר בצלמאט עגליליהה מחובר בהדופן
בז' קלוחיו. ועליו יושבת האשה בשעה שגודלת ערה. ועושה כן משום שאו מסרקה ראשה ותושפת שלא יתפורו שערוותיה והעפרותיה

משנה

דכני בני ארבות עד שיימדנו ולא מני סיקוק וככמו דר"ם לא בעי מעשה אלא
בייחוד סני וה"ק עד שיימדנו שר"ם אומר בני סודי דהתקינו סני והיינו יחוד
במלמא וה"ה בארבות. וז"ל פזוגהא דר"ם דמתני' נמי קאי אהרוביה. וזל"פ
שה"ל כתב עד שיימדנו דתוספתא היינו סיקוק וכרכום דמתני' זה ודאי דוחק.
וא"ל אי ר"ם פליג ארישא נמי. אמאי פליג לכו מנא להוכיח וסודי בחרי
בני כיון דשיון לגמרי בין לת"ק בין לר"ם. י"ל משום דהתם מני סיקוק וכרכמו
היו מפשה והבא מני גיפפו היו מפשה וסיקוק וכרכום לא מהני הבא וכו'
גיפפו לא מהני ברישא. משום דכל חד כי אורחי' זה דרכו בסיקוק זה דרכו
נגיפוף : וכן המעריך עמ"ה. כתב פ"ה אה"ן לת"ק להרמב"ם. ולהראב"ד
הס דברי ר"ם ע"כ ולמשך אחר דברי הכל. וז"ל הרמב"ם שם והלוח שמעריך
עליו מתממא שהוא מפרש המעריך הוא לוח וכתב עליו הראב"ד זה שבוט ע"כ
ומפ"ה הכ"מ שהראב"ד סובר שם הס דברי ר"ם ואינה הלכה והרמב"ם ס"ל דלחאן
לת"ק. ולפ"ד אין הדבר כן שאם הראב"ד מפרש שם דברי ר"ם מאן דמפרש
לה לת"ק לא משתבע. ומוד אפי' הס דברי ר"ם דלא אשכחן דליפלוג ע"ה
ת"ק אות וכן לתיסק כוונת'. אבל השיקף י"ל דהמעריך עמ"ה כ"ע מוח
אין וכן משמע בסודי דברי ר"ם וה"ק ר"ם אי איה מודה לי שכן המעריך
עמ"ה וס"ל כפי' הגאלן והערוך שהמעריך הוא העץ שמרדדן בו הרקיקה ולא
שיך בני סיקוק וכרכום ולא גיפוף ללא אורחי' כדבי ועמ"ה בייחוד בעממא
וה"ה לסיקוד. אבל הרמב"ם מפרש שהוא לוח סני הוא כמו ארבות של
מתממא לאורחיה וכרכום דאחאי יאה המעריך עמ"ה גלל עמ"ה של
כוונת הראב"ד שזה שבוט לפרש המעריך היינו לוח אלא כדברי הערוך שהוא עץ
שמרדדן בו וספיר מייחי לה ר"ם לראיה. ומיחו ת"ק סני שאינה לראיה דהמעריך
יכר בו שמתממא עשוי לשם זה שאינו ראוי אלא לכך וכיון שעשאו לשם כך
היינו מעשה אבל ארבות או סודי שאלוין לתשמיש אחר ושל בע"כ אין להם
זורת כלי בעו מעשה. וז"ל דת"ק ור"ם פליגי בהא דק"ל ספ"ה כל הכלים

כלים כלי עץ פרק טו

ד כלם מהורין . שם פ"ב : רחוק שם הלכה ב :

תוספות חדשים

בשנה ד [בחר"ב ד'ה] בקבל וכו' לראות אם יש כו'. והרא"ש כתב שהמשיך במקל במקום שיש תנן לידע אם העמידו מיטע לטעורו יחשער המלך . וז"ל סל"ט שם הלכה ב' :

אליהו רבה

ד כל התלויין עמאין . ששין לכלום כתי יד להכניס בהן הדיים ולעשות מלאכתן : הרוץ מתלוי נפה ובכרם של צה"ב . שה"ש וזכר של צה"ב . כלל לנתי ידים שאינו מנסה אלא ליעים מעופעין ודבר מעט : והכ"א כולם סבורין מין מתלוי נפה של פלתי . שהוא נפש גדולה ומכניס הכבס כאלה לריבין לנתי ידים . וכן תלוי בכרת גרנות ותלוי מגל יד ותלוי מקל הכלשין . שמתכין את המקל בהשפחה ומגביהו את הסמורה במקל : בפניו שהן מסייעין בשעת המלאכה . שהמלאכה כבדה כיון וזכר לנתי יד להכניס ידיו בנתי יד ולעשות את המלאכה :

תוספות אנשי שם

ד' ה"ח ס"ה חוקי'ו' משל שני ראשין יו' . פ"י זה הנוסחא לא ידעתי שפליט לא סבור ובתוספתא שפליט לא סבור אלא תלוי נפה ובכרם אלא זמן שהוא משל ב' ראשין מזל ח' ופ' ה"ז שפ"ה ב' נקבים זה אלא זה והוא ב' ראשי התלוי לזר ח' דרך ב' נקבים או שפליט דמוכחא מלחא דעשה לסייע בשעת מלאכה . (טעמים) ד"ה כבדת גרנות הוא הקיבול ב' כ"ל הוא שמו נע"ו : (כ"ד) : ד' רחוק כו' אי לאו דמסתימה היית אומר כי רחוק של גרנות י"ל בקל ושל גנות אין לה ושל אחרות אין לה ושל גנות לאו והש"ל לא לא כלל שיש ונתן טעם בזה הכלל למה יש מהם שיש להם וטעמים ויש שאין להם וטעמים והוא שפליט שיש להם כיון שאינם עשויין אלא לנעם ולא לקבל כובסם כאלו אין להם דמו ואח"כ שאין להם כיון שמי"ם הם עשויים לקבל זורת כלי עניים עמאין מד"ם המצוות של התחומין דע"ל . (כ"ט) :

ד' מובאין . פ"י הר"ב דהו חבור לכלי . דכל המחובר לטומא עומא . כדתנן במ"ב פ"ב : הרוץ מתלוי נפה ובכרם של צה"ב . יראה שאלוהן התלויין אינן מחוברים תמיד . ובתוספתא צ"מ פ"ה והביאה ה"ש . מסיימא בה הכי . זמן שהוא משל שני ראשין מזל אחד :

כבדת [גרנות] . הוא הקרבול בו נקבים גדולים מהנפה . הרמב"ם : וגודלות (ה) : ד כל התלויים (ה) מובאין (ה) :

ה רחוק . פ"י הר"ב שזרין בה כו' . הרוץ מתלוי נפה ובכרם של בעל הבית (ה) דברי רבי מאיר . והכ"א כולם מהורין (ה) :

הרוץ מתלוי נפה של סלתין . ותלוי בכרת גרנות . ותלוי מגל יד . ותלוי מקל הבלשין (ה) . מפני שהן מסייעין בשעת המלאכה (ה) . זה הכלל (ה) העשוי לסייע בשעת מלאכה טמא . העשוי לתלוי (ה) מהור : ה רחוק (ה) של גרנות ח"ג . ד התלויים נתי התלויים ונכתי התלויים . בעל נתי בעלי .

כר' יהודה : ד כל התלויין . העשויין לכלי לתלותו בו : טמאין . דהו חבור לכלי בכרת גרנות . עשויה להוליך החטים ולקלוט המון ומניחים הכבדה על שני עינים ומנהלין . וכשהן יגיעים מכניסים ידיו בתלוי שלה ומנהלין והיינו דקתני דמסייעים בשעת מלאכה : מקל הבלשין . המחפשים בזהו הכלים לראות אם יש בו דבר שראוי ליתן ממנו מכה למלך הרגום ויחפש ובלש : שהם מסייעים בשעת מלאכה . מכניסין ידיו בתלוי כשרולים להשמש בכלי ומסייעים בו לעשות מלאכתן והלכה כחכמים : ה רחוק . שזורים בה תבואה וקטניות . בערבי אלר"ה . ובזע"ז (ב) פאל"א : הגרורות .

וגודלות (ה) : ד כל התלויים (ה) מובאין (ה) : הרוץ מתלוי נפה ובכרם של בעל הבית (ה) דברי רבי מאיר . והכ"א כולם מהורין (ה) : הרוץ מתלוי נפה של סלתין . ותלוי בכרת גרנות . ותלוי מגל יד . ותלוי מקל הבלשין (ה) . מפני שהן מסייעין בשעת המלאכה (ה) . זה הכלל (ה) העשוי לסייע בשעת מלאכה טמא . העשוי לתלוי (ה) מהור : ה רחוק (ה) של גרנות ח"ג . ד התלויים נתי התלויים ונכתי התלויים . בעל נתי בעלי .

מלאכת

לכלי רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש אף של סלתים עוהור עד שחורבו לכלי : ד כל התלויים . ס"א ה"ל"ו ונטמה היא צעתי ואף אי גרסינן תלויית צריך לנרום התי"ו בנקוד חיר"ק וקל להבין : מקל

שלמה

הבלשין . בשתי יודי"ן הניחו הרב בללאל אשכנזי י"ע ב"ש"ו ומקדח חיר"ק תחת הסי"ן וגם תחת ה"ו"ד הראשונה : העשוי לתלות . פירוש העשוי לתלות בו את הכלי בלכד ואין מסתייעין בו כלל בשעת מלאכה עוהור :

מלאכה

הבלשין . בשתי יודי"ן הניחו הרב בללאל אשכנזי י"ע ב"ש"ו ומקדח חיר"ק תחת הסי"ן וגם תחת ה"ו"ד הראשונה : העשוי לתלות . פירוש העשוי לתלות בו את הכלי בלכד ואין מסתייעין בו כלל בשעת מלאכה עוהור :

העושים

העושים

י כ ין תפארת

הוא בכלל המחובר לטומא עומא : (טא) דס"ל דכל תשמישי כלים . אפי' מחוברים לכלי חמק"ט . רק כשנלמד להשמישם הווא להשמישם של עיקר הכלי . דסייעו בשעת מלאכה . [וקשה לתווייהו לרי"מ דקאמר כל התלויין ומאין . והכי לפי"ל [פ"י"ב מ"ח] אמרינן דשפלת שמונין בו מדת צה"ב עוהור . ובשפלת הגאון כר"א המס עירוש דמס"ט עוהור משום שהשפלת מחובר לקרקע עפ"י . אלא להר"ב שפי' דהתם מה"ט עוהור מדהו"ט עוהור מדהו"ט . ח"ב קשה מ"ש הכא בתלויין . דאח"ל המס להר"ב מה"ט עוהור מדהו"ט עוהור . ח"ב קשה אל המדה [ע"י רש"י שבת ל"ב ב' ד"ה עוהור] . ע"כ קשה להכניס דקאמריי הכא כל התלויין עוהורין . דהיינו אפי' מחוברין לכלי . והכי המס אמרינן דשפלת של סטוונס מק"ט . רצ"ל דמיירי המס דלתיך המדה לשפלת בשעת מלאכה . ואפי"ג דהתם הכא כל חוקין . ולא נקט שפלת סטוונס . י"ל דגם כה"כ אין למדין מהכללות [כעוהורין כ"ז ח' א'] וגם ב"ל"ה שאני הכא דמסיים זה הכלל : (ג) שהמכוס מכניס ידו תוך הכלי שקשור בראש מקלו והוא המקל לתוך הגורה שהתן או לתוך הסקין מלאין זרעיון . לחפש אולי העמיטו בתוכן שום דבר הראוי ליתן מכה : (נא) דכל הכך יש בהן מלאכה מרובה וכזיבה . ולכן כשמהויגע מכניס ידו לתוך הענייבה שימתייע ע"ז מעט . ומדא"ל לעשות מלאכתן בלעדי התלוי מניחו שם המיד . ולהכי הו"ל כהכלי טמא : (גב) לנתיי שאר כלים ממש : (גג) מדא"ל רק תשמישי כלים שכשאין מחובר להכלי עוהור : (גד) שופעל בל"א שזרין בה קטניות : דמשום

שישירו מראשה לתוך הבית : (מה) תבואה דמאי קמ"ל דהרי עשוי למושב . ופשיטא דעשה מדרס . דהרי אין לאמרינן לו עמוד ועשה מלאכתו . ונ"ל דהך צבא איס נפה של צה"ב קאי . דאמרינן לעיל שהוא עוהור . ועלה קאי ר"י וקאמר דאם אותו איס שיעקרו עשוי לרקודה הוא שייך לנשה הגודלת . ור"ל שהלכה בעלת הבית מלאכה הוא לגדל שער הבתולות . או יס נפה זו טמא מושב . וקמ"ל שפיר . מדה"ל דמשום דעיקרו לרקודה עבדה . יומא להגודלת עמוד ונמ"ל . קמ"ל כיון דזאת בעלת היא אומנתה לגדל הבנות . ה"ל כמיוחד גם לשיבת הבנות . וא"כ מונוטמא מדרס . גם משאר עומאות מק"ט [מדה פ"ז ח"ג] דכל דבר המיוחד לב' השמישים שא' מהן מדרס . מק"ט מדרס וגם משאר עומאות כעריבה מצ' לוגין עד ט' קבין [פ"ג ח"ג] וכ"כ פירקלי חיה ושורף [פ"ד ע"ג] . והיינו דקמתי אף לעמר דאף או מקבל כל שאר עומאות כשל סלתין : (בו) הם עניבות עשויין מבגד או גמי כשפת הכלי לתלותו בו : (בז) ר"ל הוא חיבור להכלי שיטמא כ"א כשיגע עומאה בחיבורו . דאפי"ג דה"ל תשמישי כלי . אפי"ג מדמחובר בו תמיד . כל המחובר לטמא מק"ט כמותו [כפי"א ח"ג . וע"י רש"י שבת י"ז ב' ד"ה עוהורין] : (בח) מדמסקין לפעמים כשנלמד לתן טעמן משם . לפיכך גם בעוהו מחובר להכלי . לא

אחרונה

עני ראשין . ונראה דכ"י שדרך שאין עשויין סתלוי בדופן הכלי אלא עשויין בדופן כמין רחש בולט ונוקבין אורחו להכניס התלוי ובזמן שעשה שני ראשין מזל אחד ובמלח האחד בלא לנוד ולא ידע"י כפי יראת ליה ואיך הוי בלתי עשוי לנך והלכך עוהורין עיניהם דבהא לא מחמיר ר"מ מתקפ . אלא שפ"י הגאון מוה"ר"א מווינא בפירושו לתוספתא פירש כך אלא הניין לעוהורא וה"ק אלא בזמן שהיא על שני ראשין אף נפה ובכרה של צה"ב עמאה ומפרש שעשה שני נקבים והוא בן סתלוי מזה רחש אחד ומהו אחד דמוכח דעשוי לסייע בשעת מלאכה ע"ד"ל והלכו לא משמע כן : ור"לוי מקל הכלשין . נראה דמקל זה של מחכת הוא שכן דרך המחפשיין אחר המכה יש להם שפודין של מחכת שתחבין בתוך הסקין והמחפשיין למשש אם יש שם סמורה הראוי למכה . וכדאב"י פ"ב דעדיות מפרש מקל הזקנים ומשמע דהוא של עץ ולי"ע דמקל של עץ סבור : ש"ן מסייעין בשעת מלאכה . והיינו ידות ממש שהם חבור אף להכניס ולהוציא ובתוספתא מניח כל התלויין הנקובין חבור . כ"י בן טרי אומר אף הסקרון . ובגמ"ז זה אף עיניהם הר"ש ולא פירש בה דבר . ובתוספתא כל הגאון ר"ל מווינא הגירסא שכן סקרון . ומפרש דנקב בל"ב חבור בעל סל"ל לריב"ג דהוי חבור ע"כ ואין בזה עשם . ולפי"ד נראה דהיינו פלוגתא דפליגי ריב"ג ומ"ק גבי ידות פ' במלח דפרש מ"ל כל ידות הכלים הקדומות עוהור ריב"ג אומר אף הסקרוה והיינו חך דהכא דקדומות היינו נקובות וריב"ג מוסיף אף החרוקות . וביקב מווינא דקריב"ג החרוקות . כך ל"ב בנור : א"ה הכלל . משמע דלתי לרבוה כל תלויי הכלים העשויין לסייע טמא . ולא יתכן דהא כבד פדע לנו אוחין המסייעין כדקתני חוק מתלוי נפה וכו' ומיזה אשכחן זה הכלל לסיימא בשפלת ולא לאחויי פ' בחומ"ט לפי"ל פ"ב מ"ג . ועוד י"ל דאין למדין מן הכללות אפי' במקום שגארת בהן חוקין . והו"ל אפי"ג דקתני חוק איכא עוד דכוותיה ומרבי לאו בהם הכלל : ד' רחוק של גרנות עומא . נראה דרך מפי' קמ"ל דאפי' גל"ס שיש להן בים קבול אין מיפמאין אפי"ג נעשו לקבלה ומשום דלחמי לא אשמועי' כך

משנה

מושב ואף דקמתי אמושב קאי . ולפי"ו משמע דאין חולק בזה וכמ"ס חו"ט אלא שפירש"ל בתבונה לא עתויק : ד כל התלויין מחמירין . להאורה נראה דעניק דין ידות פליגי דק"ל דיד ר"י חבור לכלי להכניס ולהוציא וס"ל לר"מ דתלויין כתי הוי ידות אפי"ג שאין מסייעין למלאכה אלא לשמישם הכלי . והמכניס כבדי לכל שצלוכובים היינו לנודך האדם משמייע למלאכה . אבל אין נראה לפרש כן דא"כ אמאי חתי לה הכא דוקא בכלי עץ וגבי דיני הירות ה"ל מוסיפי' בכל הכלים . וכראה לכ"ס אין יד אלא התכניס למלאכה אלא התלויין בכלי עץ דרך לעשותו מוס או משייה ואף בגמיי כדתנן במ"ב שבת גמי כדי לפשוטו תלוי נפה . וחוק או גמי באפי נפשייהו לאו בני קבולין עומאה נינהו אלא בשמחויבין לכלי סל"ל לר"מ דמכתי להו חיבורן לקבל עומאה לעמין ולא להכניס ולהוציא דלאו ידות נינהו אלא לקבל עומאה לעמין . והמכניס כבדי דאפי' לפומחת עמין לא הוי חבור . ולא דמי להא דאמרי' פ"י"ב כל המחובר למתא עמא דהתם כידות מיירי או כמידי דבפאי נפשי' דר קטלי עומאה הוא אלא עסקור נפשו שאין לו שם צפ"ס וכיוצא בו בהא אמרי' אם מחובר לעמא עמא . אבל הכא ליתא כתי שיבות עומאה לא מהני להו חיבור . וה"ל בכלי חבור המחובר לעמא פליגי ומתמיל בה ר"מ דהוי חבור גמור אף להכניס ולהוציא דהכי ס"ל גבי בית הפך גביה הסבלין לעיל פ"ה מ"ג . והכא מודה להכניס ולהוציא לא הו חבור אלא לעומתת עמין פליגי והיינו דקתני המס לשון חבור והכא קתני עמאין : ונ"ל דהא דמתמיר ר"מ דוקא עמאין וכו"ו ולא פירשיה . ובתוספתא עמא הגירסא כבוונה לא ואפי' כידות אם לא עמא לטע כן לא הוי יד דקתני במחוק הפשוט לסייע בשעת מלאכה משמע דוקא עשוי לנך . ובה"ש לפדע לשון התוספתא דקתני לר"מ לא עמא אלא בנפה ובכרה של צה"ב בזמן שהיא על שני ראשין מזל אחד ע"כ וכן העתיק הר"ש וכו"ו ולא פירשיה . ובתוספתא עמא הגירסא אלא בנפה ובכרה של צה"ב אלא בזמן שהיא על שני ראשין כו' והר"ב המסיים מתם אלא מסיימא נראה דמשמע אלא כמו דוקא עמא עוהור אלא בזמן שהיא על

ד"ה

